Hind 5 senti.

10 leheküljе.

Tallinna Teataja

Toimetus ja talitus:
Tallinn, Wene tän. 11a. — Telefon 428-29.
Tegewtoimetaja korteri telefon 433-55. — Kontor awatud äripäewiti kella 9—17. — Toimetuse kõnetunnid kella 11—13.

Peatoimetaja dipl. oec. H. Rieländer
Tegewtoimetaja Toiwo M. Heino.

Kuulutuste hinnad:
Kuulutuskiljel 5 snt. mm
Esiküljel . . 10 „ „
Tekstis . . . 12 „ „

Tellimishinnad:
1 kuu . . . . 25 senti
3 kuud . . . . 65 „
6 „ . . . . 120 „
12 „ . . . . 225 „

Majanduspoliitiline nädalaleht.
Ilmub igal laupäewal.

Nr. 24. (41) Laupäewal, 13. juunil 1931. 2. aastakäik.

Restoran-võõrastemaja „ROOM“ Maneesi 1 ja Narva 20 tel. 425-51. Karuldased vähjad I kl. köök. Lõunad kella 1—5 à la carte igal ajal. Tantsupõrand. Kella 8 õht. — ½1 ööst mängib tantsusaalis jazz-orkester.

45.
aasta kestes on meie
mineraalveed
limonaadid
seltersid
võltnud tarvitajaskonna täieliku poolehoiu.
Kauba kohalesaatmine tasuta.
R. Scheibe
Suur Tartu mnt. 14.
Kõnetr. 304-93.

Kaupmeeste organiseerimine hoogsalt edenemas.

11. juunil s. a. peeti Seltskondlikus Majas Tallinna Kaupmeeste Seltsi erakorraline peakoosolek, mille awas Seltsi juhatuse esimees hra A. Miller.

Koosoleku juhatajaks waliti hra Krahe.

Loeti ette ja kinnitati uus seltsi põhikiri, seltsi juhatuse poolt wäljatöötatud kujul.

Kinnitati abiandmise kassa kodukord seltsi juhatuse poolt koostatud kujul. Abiandmise kassa toimkonda waliti hrad Teisenroth, Taar, Laaman, Pukk ja Laane. Abiandmise esialgseks fondiks määras peakoosolek 250 kr. Abiandmise kodukorda kuulub muu seas ka matusekassa. Koosoleku kestes pandi käima hra Teisenrothi algatusel korjandusleht abiandmise kassa heaks, millele annetas hra Teisenroth ise helde käega suurema summa, millise annetuse eest peakoosolek awaldas südamlikku tänu.

Peakoosolekul ülestõstetud küsimuste seas harutati ka riidekaupade tollimäärasid, kusjuures jõuti ühisele otsusele, et praegu makswad ülikõrged tollid tulewad alandada meie majanduslikkude tingimuste piires. Lõpuks peakoosolek tunnistas heaks seltsi juhatuse senise tegewuse, üleriikliku Kaupmeeste Keskseltsi asutamiseks, tehes juhatusele ülesandeks selles suunas algatud aktsiooni lõpule wiia kiires korras.

Peakoosoleku ajal esines peatoimetaja Heinr. Rieländer referaadiga teemi üle: „Millešt tekiwad maksuraskused?“ Referaat on awaldatud meie lehe 3. leheküljel. Referaati kuulati suure tähelepanuga ning selle lõpul wõeti elawalt sõna. Selliseid referaate leidis koswiwiijad wäga kahuliikuks ja soowitatawateks, kusjuures tehti seltsi juhatusele ülesandeks tihedamalt korraldada koosolekuid aktuaalsete küsimuste käsitamiseks.

Peakoosolek möödus asjaliku ja ühemeelse õhu all. Uue põhikirjaga soowitatakse seatada seltsi tegewusele laiemaid piire, milline asjaolu on tingitud praegustest erioludest. Kokkuwõttes wõib tähendada, et Tallinna Kaupmeeste Seltsi juhatuse poolt algatatud aktsioon üleriikliku kaupmeeste seltsi organiseerimiseks hakkab andma häid tulemusi.

Kaupmeeste soowid riidetollide asjus.

Kaupmeeste organisatsioonid esitasid ühise memorandumi praegu ministrite komisjonis kaalumisel olewate tekstiiltollide asjus. Memorandumile on alla kirjutanud Tallinna Kaupmeeste Selts, Saksa Kaupmeeste Koda, Juudi Kaupmeeste Selts, Rätseppade Koondus ja Üleriiklik Kaupmeeste koondus.

Kaupmeeste organisatsioonid esitawad oma poolt koostatud ja lähemalt põhjendatud kawa tekstiiltolli normide kohta. Kawa aluseks on wõetud põhimõte, et tollinormid pleekimata puuwillaste kaupade pealt peaksid olema 35% kauba hinnast, kõigile teistele puuwillastele kaupadele ja kergetele kleidiriietele — 50%.

Pleekimata riide tolli soowitatakse 1,50, 2,50 ja 4 krooni, pleegitud kangastelt 2,50, 3,50 ja 7 krooni olenedes sortidest ja kauba raskusest. Wärwitud, kirjult koetud, wärwiga ületrükitud ja merseritud kangastelt soowitatakse wõtta tolli 3,50, 6 ja 10 krooni olenewalt samuti sortidst ja kauba raskusest.

Need kaubad kuuluwad tollitariifi §§ 187 ja 188 alla. Siinkohal mainitud markisetitaoliste riiete tollinorme on esitatud kawas alandatud seetõttu, et nende kaupade peale langes tolli enne 1929. aasta septembri suurt kõrgendust 70%, kõrgendatud tolli kaudu aga walgele riidele 130% ja trükitud riidele 110%.

Mis puutub willasesse kergesse kleidiriidesse, siis arwab kaupmeeskond, et kuna meil seda produktsiooni ainult katseliselt 3 sorti wabritseeritakse, aga üldnõudmine üle 20 sordi on ja selle jaoks walmis lõngu wälismaalt odawa 5—8%-lise tolliga tuuakse, siis ei oleks seda rahwale wajalist kaupa otstarbekohane kõrge tolli alla panna, millega ka fiskus kaotsi läheks.

Endise tolliga tuli selle kauba peale tolli ainult 25%, aga nüüd tuleb 90%. Endise tolliga toodi meile wälismaalt: 1929. a. 83,788 kilo — kr. 1.612.150 wäärtuses; 1930. a. 37.313 kilo — kr. 743.807 wäärtuses ja riik sai fiskuse näol palju kahju, sest lõnga selle riide walmistamiseks toodi sisse — 1929. a. 7.742 kg. — kr. 63.711 wäärtuses ja 1930. a. 36.724 kg.

Dancing-Palace GLORIA
Suur juunikuu eeskava
ÕED DEVITZ
tantsduett.
Betty Sedlmayr
scharmanne ettekandekunstnik.
DAGA SCHVABE
ja
ASTA JOHANNSON.
Vabaduspl. 3-a, kõnetr. (2) 18-62.

Läti kärbib kulusid.

Riiast teatatakse: Koalitsioonirühmade nõupidamise kohta teatawad lehed, et seal on arutatud Läti üldist majanduslikku seisukorda. Peaminister Ulmanis olewat teinud mitmesuguseid ettepanekuid seisukoha parandamiseks. Ta olewat ette pannud kolm warianti: 1) kõrgendada tollisid, 2) teha laen wälismaal, 3) piirata radikaalset riigi eelarwet, umbes 30 milj. lati wõrra. Kui tollide kõrgendamine ja laenutegemine ei saa parlamendis tarwilikku enamust, siis tuleb peaministri arwates asuda kolmandale teele, s. t. ametnikkude ja riigiteenijate palkade wähendamisele ja muude sarnaste abinõude tarwitusele wõtmisele.

Tapeeti ja seinapappi
müüb
kaupmeestele ja tarvitajatele.
K.-m. M. Sõerde
S. Tartu 21, kõnetr. 308-29.

Õmeti kord!

Läbikäigumaksust loobutud.

Nagu kuulda, on praegune majandusminister Pung asunud läbikäigumaksu suhtes täiesti eitawale seisukohale.

Seega on nüüd surutise asetamine kaubandusele ja tööstusele esialgu kõrwaldatud.

Kuid tulewad nüüd walitsused, puhuwad nüüd tuuled ja wõetakse jälle uusi otsusi wastu...

Nõmmel, ilusaim väljasõidukoht rest. „TALVEAED“
Raudtee tän. 11, telef. 155. Mängib parim salongorkester, igal õhtul tantsumuusika alatas kella 22. Juhatus.

Restoran PETERSEN
Pirita, kõnetr. 33.
Vähjad, I. kl. köök.
Keelpillide orkester.
Parim väljasõidu koht.

Tellige „TALLINNA TEATAJA“!
Inglise patentsulg
„IRIDINOID“
kirjutab 6 korda kauem teistest inglise sulgedest. Müügil parimates kauplustes.

Esindaja: A. BERTELOV, Tallinn, Dunkri tän. 3.

Äremärkuseid.

Kui warsti peale wabadussõja lõppu kord ühe kõrgema sõjawäelasega kõnelesin ja jutu kestes küsisin, mis siis nüüd weel jääb sõjawäel teha, järgnes lakooniline wastus: „nüüd algame sõda „kondadega"! „Kondade" all tuli mõista erakondi ja ülalmainitud ütelusest wõib järeldada, kuidas waatasid tegelikud riigi ülesehitajad erakondade tegewusele. Neil aegadel ei olnud weel praegust erakondade rohkust, kuid need, mis olid, tekitasid siis juba tuska inimeste seas, kes tegelikult olid olnud wäljas Eesti riigi rajamisel, kandes üliinimlikke raskusi ning pannes kaalule oma elu.

Kuid „sõda" „kondadega" nähtawasti on kas jäänud teostamata wõi on alla jäänud sõjakangelased, osutudes jõuetuteks wõitluses o m a inimeste poliitiliste wigurite, ahnitsemise ja põikpeasuse wastu.

Seewastu on aja jooksul erakonnad kaswanud, kosunud ja siginenud, kujunedes wälja jõududeks, kes, seistes wihastes ja lakkamatutes omawaheliste wõitlustes, sõdiwad peaasjalikult enda isiklike materjaalsete huwide rahuldamiseks. Selles omawahelises sõjas on nähtawasti wastuwõetawad ja tarwitatawad kõik abinõud, mustamised, tõrwamised, sõim, isegi käsitsi kaklemine.

Kõik oleks hea ja korras ning ei pruugiks sellest sõnagi lausuda, kui mitte need samad erakonnad, kes omawahel nääklewad ja kisuwad, ei walitseks meie riiki. Kuid asudes riigi walitsemisele, teostub erakondade omawaheline sõda ja ahnitsemine juba rahwa kuklal ning selles peitubki meie õnnetus. Rühmade wahel teostub kõige ennem nõnda nimetatud „koalitsioon". See koalitsioon ei teostu mitte loomu sunnil, ühiste elementide wahel, waid omawahel wõiwad kokku leppida, muidugi teatud wastastikkuste lubaduste põhjal, täiesti heterogeensed, s. t. oma maailmawaate poolest lahkuminewad elemendid. Kui rahwa walitsemisel kokku lepiwad parempoolsete kalduwustega inimesed ja pahempoolsed, kellede maailmawaated teoreetiliselt lähewad ju nii wäga lahku, siis on tingimata üks pooltest mahasalganud oma põhimõtted ehk wähemalt osa neist, talitades seega oma parima arusaamise wastu. Kuidas selline tegewus on kõlblises mõttes õigustatud, kuidas on siin lugu selgrooga, mida omama peawad inimesed, kes saatuselt on wäljawalitud walitsema teisi, selleks waikib ajalugu.

Siin ilmneb üpris kujukalt meie rahwa traagika. Ta on saatuse poolt wäljawalitud waid ägamiseks. Kui teda ei rõhu wõõrrahwad, siis leidub omade seast küllalt jõude, kes kahe käega walmis on selle rõhumise ülesande wõtma enda peale.

*

Walitsewate erakondade omawaheliste kombinatsioonide tõttu on meie riik ja rahwas juba wäga palju kannatanud. Eriti majanduslikult ta on allalibisewal teel. See libisemine sünnib seda kiiremini, mida loomuwastasemaid eksperimente pannakse toime rahwa ja riigi majandusorganismi kallal. Need eksperimendid on seda loomuwastasemad ja terwele majanduslikule mõistuselule hirwitawamad, mida enam nad wäljakujunewad poliitiliste rühmituste omawaheliste kokkulepete tulemustest, aga mitte majanduslikust objektiiwsetest kaalutlustest, mis rajatud tegeliku elu kogemustele.

Kui waadelda neid käperdamisi, mis meie majandusorganism on igasuguste erakondlike „asjatundjate" poolt pidanud wäljakannatama, siis tuleb tõesti imestada, et seni on osutunud wõimalikuks konkursi ärahoid. See tuleb kirjutada eestlase sitkuse arwele, mis teda on säilitanud isegi siis, kui seisukord näis olewat lootusetu. Kuid iga sitkusel on piir ja kui eestlase sitkust lakkamata katsetatakse, wõib see ka kord rebeneda.

Nii on poliitiliste rühmituste kombinatsioonide tulemusena wäljamõeldud jällegi uus katse eestlase sitkusele. Eestlasel ei ole nähtawasti weel küllalt wanemaid, ta peab saama ka weel „käitiswanema". Mitte küllalt sellest, et iga piimahabemega kordnik, iga margimüüja postiteenija end tunneb kodaniku „wanemana", talitades ka selle järele; ei, tööstur, kes oma eluaja jooksul lakkamata tööga, waimliste ja füüsiliste pingutustega on ülesehitanud oma „Kitise", see tööstur ei kõlba enam oma äri juhtima, tal peab olema „wanem". Oleks weelgi mõeldaw, kui riik määraks „käitiswanemateks" kwalifitseerituid ametnikke — kuid maksmahandawa seaduse põhjal wõib wanemaks awanseerida kõige arenematum ja lohakam tööline, kui ta ainult omab teatud arwu eluaastaid ja hea suuwärgi!

Kui ometi arusaaks, mis põhjustel wajatakse niisugust „algupäralist" seadust, nagu see on „käitiswanemate seadus"!

Kas meie tööliste tööwiljakus ei ole juba küllaldaselt madal, et weelgi otsitakse abinõusid selle alandamiseks. Tekstiilsuurtööstурid tõendawad, et meie juures töölised töötawad ainult kahel teljel, kuna Lääne-Euroopas samasuguseid töölisi töötawad neljal, kuuel, Ameerikas isegi 20 teljel. Sellest olenewadki osalt ülemääraselt kõrged sitsihinnad. Kas käitiswanemate tulekul tõuseb telgede arw wõi langeb see weelgi, wõib olla, nullini? Igatahes peab oletama kogemuste järele, mis saawutatud mujal, et käitiswanemad meie tööliste tööwiljakust ei tõsta, waid tulemused on wastupidised. Ent kuidas on siis edaspidi lugu kapitalisünniga? Kui inimeste tööle weeretatakse ette ikka uusi takistusi, siis kaob wiimaks igasugune töötahe. Rääkimata sellest, et töötakistuste puhul lootust pole wäliskapitali saamiseks, mida ometi nii hädasti wajame, wõib olemasolew kapital uue hooga meie maalt põgenema hakata. Juba mitmed tööstурid on wäljendanud, et kutsumata ja soowimata „käitiswanemate" ilmumise puhul, kes tööd peaks takistama, tööstурid oma ettewõtted lihtsalt sulgewad.

Wõi saawad käitiswanemad lõpuks ka wolitused tööstur-ettewõtjate sunnitööle rakendamiseks?

Umbes 12 aasta eest seati Saksamaal rewolutsioonijoowastuses sisse igasuguseid „Betriebsrat'id", „Mieterrat'id" jne. Peale „Betriebsrat'ide", mis maksma pandi 4. weebr. 1920. a., on juba kõik muud „rat'id" kadunud elutõsiduse surwel. „Betriebsrat'id" on weel olemas waid nime järele. Kuid nende likwideerimine ei lase wististi enam kaua endale oodata. Praeguse seisukorra tõsiduse juures ei peeta enam wõimalikuks naljatamist ja mängimist.

Wenemaal langewad tööliste ja igasuguste „wanemad" wasturääkimiste ja eriarwamiste eest wasturewolutsionäärideena „kõige kõrgema karistuse" alla. Ent meie ettewõtjaile, kes niigi kangelaslikult wõitlewad oma olemasolu eest, mõeldakse wälja ikka uusi nuhtlusi. Parem rakendatagu tööle kõik jõud uute töömõimaluste loetamiseks, kuid ärgu piiratagu ega takistatagu juba olemasolewaid!

*

Suurt ja põhjendatud pahameelt on tekitanud endiste gildede waranduste jaotamise kawatsus. Neid tahetakse jagada asutustele ja omawalitsustele, kellel näib kõige wähem õigust olewat nende waranduste omandamiseks.

Kaubandus-tööstuskoda on wäljawalinud omale kõige magusama suutäie, börsikomitee haarab oma noosi, ent Tallinna linnawalitsus pole ka sugugi tagasihoidlik oma pretensioonidega. Need nooblid asutused peawad end õigustatuks pärima waranduse, mis käsitööstурite jne. weeringutest on aegade jooksul kogutud. Ent kesk- ja wäiketööstурite kutseesituse seaduse ellukutsumine wenib päewast päewa, olgugi, et konkreetseid lubadusi selle teostamiseks olewat antud kõrgemalt poolt. Gildede waranduste jagamine asutustele, nagu kaub.-tööstuskojale wõi börsikomiteele, kes üldise arwamise järele moodustawad tegelikust rühkijast kaupmeheist ja tööstурist kaugelseiswaid luksusorganisatsioone, tundub ülekohtuna, mis kisendab taewa poole.

Kas siin talitatakse tõesti parima äratundmise ja südametunnistuse järele wõi on jällegi mängus erakondlised kombinatsioonid? Wõi toimitakse siin kindla ja wankumata põhimõtte järele, et „kellel on, sellel antakse, kellel ei ole, sellelt wõetakse ära ka weel wiimne."

Kas säärased põhimõtted lõpeks ei osutu ebaõigeteks, kas nad ei õõnesta pinnaalust, millel seisawad nende põhimõtete taotlejad? Sellele tuleks ehk ka mõelda.

Nemo.

Elu nõuab kutseesitust.

Tööstурite hulgalised märgukirjad walitsusele.

Tallinna Metaaltööstur-Meistrite Ühing esitas üleriiklise kesk- ja wäiketööstur-meistrite ühingute keskkoonduse kaudu wabariigi walitsusele järgmise märgukirja:

13. weebruaril s. a. esitas Tallinna Metalltööstur-meistrite ühing Keskkoonduse kaudu wabariigi walitsusele märgukirja, millega juhiti tähelepanu kodumaa tööstuse tollikaitse, kesk- ja wäiketööstuse kutseesituse loomise wajadusele j. n. e. Sellel märgukirjal ei ole senini mingisugust tulemust olnud. Metalltööstusele hädawajalikkude tooresainete, nagu raua, terase, karbiidi j. n. e. sissewedu on endiselt raskendatud tollimaksudega, mis kodumaa tööstussaaduste hinnad kalliks ajawad, mille tagajärjel mitmetki kodumaal walmistatawad artiklid wälismaa omadega wõistelda ei suuda, seega nende walmistamine kodumaal wõimatuks tehtud ning tööstused kiratsema sunnitud, mis omakorda mõjub töö puudusele suurenemisele. Ka pole kadunud nähtus, et wälismailt weetakse sisse kaupu, missuguseid edukalt wõiks walmistada meie oma kesk- ja wäiketööstused. Samuti ei ole walitsus senini heaks arwanud „kesk- ja wäiketööstuse kutseesituse seadust" eelnõule, mis 3. Riigikogu ajal seisma jäi, uuesti käiku anda. Olgugi, et walitsus küllalt teadlik on selles, kuiwõrd halwawalt mõjub kesk- ja wäiketööstuse arenemisele iseseiswa kutseesituse puudumine, on kesk- ja wäiketööstурite rõhuwa enamuse soowib selle ellukutsumise asjas senini nagu mingisuguse jonni pärast tähelepanemata jäätud. On tõesti arusaamatu, miks walitsus m.. kesk- ja wäiketööstuse wajadustega ning soowidega, mis tihtud just riigi majanduselu terwenemisele, arwestada ei taha. On ju kesk- ja wäiketööstuse küsimus rahwamajanduslikult ometi niiwõrd suure tähtsusega, et selleta ei peaks saama waikides mööda minna, kui tahetakse näha meie rahwa head käekäiku. Nime poolest on kesk- ja wäiketööstuse esindus Kaubandus-Tööstuskojal, 5. sektsioon näol, kuid et see asutus kesk- ja wäiketööstурiti pole suutnud rahuldada ega selleks ka ebaspidi lootust ei ole, selleta on ammu arusaadud ning küllalt töenbatud. Selles peaks ka walitsus küllalt weendunud olema, mida järeldada wõib asjaolust, et ka põllupidajatele iseseiswa kutseesinduse loomine „Põllutöökoja" näol tarwilikuks tunnistati, kuna wastatsel korral oleks ehk wast katsutud ka nende kutseesindust anda Kaubandus-Tööstuskojale, mõne muu „sektsiooni" näol.

Neid asjaolusid arwesse wõttes, 19. aprillil s. a. ära peetud ühingu korralise peakoosoleku sellekohase otsuse kohaselt, wõ ühingu juhatusel au paluda wabariigi walitsust mitte keelduda ülaltähendatud märgukirjas loetletud tööstурite nõudmisi rahuldamast.

Tallinna kiri.

Sirelite õied ja mühisevad kastanjad suvikauni Tallinna tänavail ei suuda pehmendada Toompea meeste meeli. Püha viha ja tõukohase jonniga istutakse üldkomisjoni toolidel ja sünnitatakse „käitiseid" Siin ei kingita midagi. Kui riigivanem jalgpallimehele hea kintsuviskamise eest hõbe portsigari annetas, ootab käitise looja seni veel asjata rüütli mõõka. Otse ümberpõördult: mõnelt poolt ähvardatud andekale noormehele serveerida kena keretäis praktilise käitise näitena.

Kes ei mäletaks majandusminister Punga teravasilmalise ärimehena, Koja sündikuna, õnneliku isana, rahuloleva äiapapana, jah, olid ajad, kus tarvis polnud kanda õlgadel wastutusi keeruliste waimusünnituste eest. Pealegi wõib siin kõva alimentide maksmine tulla. Endine majandusminister Zimmermann tegi juba ürituse oma järeltulijat ummikusse ajada. Lisaks inflatsiooni juttudele tulid kuuldused wälisraha reservide pantimisest. Milline Ahasverus need pidi saama, sellest ei kõssatud. Wahest Wafiades, too õilis kreeklane, kes kunagi pole Akropolist näinud ning kelle peremehed lubasid endale tarwitada meie walitsuse wastu sellist tooni, mida hea ärimees kunagi ei tunnustaks. Ent meil ollakse ju harjutud sääski ja elewante allaneelama, kui neil ainult wälismaa lõhn on manu. Siis on jämedaimgi toon all right. Wõiwad ju sellised wanad kultuurikandjad kui seeriajumalate leiutajad kreeklased ainult libiseda parketil, kuna meie kohe prantsatades kõhuli lendame. Nii siis wõtab wabariigi majandusministeerium John Bulli kirja heaks, ei pane pahaks ja rutab wastama wiisakas ja mahedas toonis, kuiwõrd suur au on Eestil pakkuda oma koski ühele trustile, kes on meile „serwa lõõnud" ainult ühe teatawa hra Curatose (kas wast sõnast akkurat?) meeleheaks. Kui see härra meile raha hangib, siis please, sest juba ammu igatseme teoks teha oma „fantasiiküllaseid" kawasid. Ent waat', neid wa' kirewase monisid pole olnud...

Ei saa ju iga mees uneski näha 15 miljonit, mida Pärnu talutaat oma luitunud kuue taskus kandis ja pankadele pakkus. Sellestki on näha, et Zimmermanni-aegsed steiniaadad ning tammekrahhid pole suutnud kõigutada usku pangasafe'isse. Küllaldane tõendus sellest, et kriisi kulminatsioonipunkt on saawutatud ja raha on jälle warsti nagu raba. Seni peame aga imema rahasid kas või päkast ehk toimima, nagu keegi Toompea majaomanik, kes elab tennisplatsi lähedal. Nagu mõni palli wihaga üle aia lõõb, on mees kohe kohal ja kasseerib oma wiis senti enne kui palli kätte annab. Päeva jooksul wähemalt 50 senti puhas ots.

Muide: põhimõtted on muutunud. Kui enne õeldi: Ehre verloren — alles verloren, Geld verloren — nichts verloren, on nüüd ümberpõördult. Tõepärast, puhta nimega on raskem läbisaada kui täie kukruga!

Onu Peeter.

MEIE LEHT ON LUGEJA SÕBER!

Millest tekiwad maksuraskused?

Kaupmehel olgu loowat waimu. — Ideed moodustawad kapitali. Enam tähelepanu kõlblisele küljele.

Peatoimetaja dipl. oec. H. Nieländeri referaat Tallinna Kaupmeeste Seltsi peakoosolekul

Niikaua, kui inimesed tegelewad äriala, kas kaubanduses, tööstuses wõi mõnes teises majanduslikus toimingus, satub osa majandusalal töötawaid isikuid raskustesse, — maksuraskustesse— see tähendab, need isikud ei suuda enam täita omi kohustusi teiste wastu. Maksuraskustesse sattumine ei ole sugugi äriettewõtjate priwileeg ehk eesõigus. Iga kaaskodanik wõib pankrotti jääda, kui ta oma eluülespidamiseks rohkem tarwitab, kui seda õigustab tema waranduslik seisukord wõi kui osa ehk terwe warandus temast mitte äraolenewatel põhjustel läheb kaduma. Pankrotti wõiwad jääda ka riigid, omawalitsused ning isegi kirikud.

Kuna meid siinkohal huwitawad ainult raskused, mis tabawad ärimehi nende tegewusalal, peame eeskätt waatlema, mis omadused peawad olema inimesel, kui ta äriala walib oma elukutseks. Neile omadustele peame tingimata panema rõhku, sest iga inimene pole kaugeltki mitte ärimees. Nii näeme silmapaistwaid ja tarku inimesi, kellede lihtsameelsus äriasjus tundub otse lapselikuna. Ärimehelikku waimu ei saa õppida. Äriwaim peab inimesele olema loodud. Seewastu wõib küll peensusteni äraõppida äriajamise tehnika, ilma et need tehnilised teadmised ja oskused suudaks täiesti asendada ärilist waimu. Teisest küljest ei saa teoreetilistest teadmiste puudusel äriwainuge üksinda absoluutselt midagi peale hakata. See on eriti maksew tänapäewa oludes, kus äritegewus on muutunud wõimata raskeks, arenedes omaette teaduseks.

Missugused olekfid siis need omadused, mis predestineeriwad inimese edukaks äritegewuseks?

Esimene ärimehelik nõue on wahekordade, elukordade ja muude siduwuse mõistmine, milline siduwus wõib olla ettewõtele kasulik wõi kahjulik.

Niisugused wahekorrad ja olukorrad wõiwad peituda tehniliste nähete abiwahendites, majanduslikkudes sündmustes ja üldises majanduslikus seisukorras. Kõige pealt on waja arusaada neist jõududest ja wõimalustest, mida on wõimalik seada majanduslikult. Majanduselus leidub palju jõude ja wäärtusi, mida üldse ei kasutata, mida kasutatakse puudulikult wõi ühes suunas, kuna wõimalik oleks neid kasutada mitmes suunas. Neid kasutatakse puudulikult, nende kasutamine ei toimu õigel kohal ega õigel ajal. Kõike seda peab ärimees terawa silmaga jälgima ja taipama. Ärimees peab kiirelt äratundma majanduslikkude warade ja jõudude omadused, nende wõimed, wäärtuse, tarwitatawuse, mitmekülgsuse, odawuse, wastupidawuse jne. ning need omadused siduma õigel kohal ja õigel ajal ja selle siduwusega looma uusi ja soodsaid äriwõimalusi.

Olemasolewate wäärtuste ja majanduslikkude jõudude äratundmisest ei ole weel küllalt, waid need wäärtused ja jõud peawad alati olema ärimehe peas tagawaraks ja alati kasutamiswalmis. Uuele ärile mõeldes, peab ärimehe silmade ees seisma, kus ta juba waremalt on näinud midagi niisugust, mida ühe wõi teise muudatusega wõiks tulutoowalt kasutada ka oma äris; kas ta mitte teiste juures ei ole tähelepannud wigu ja puudusi, mida oma äris tuleks ära jätta. Tihti kuuleb ärimeestelt: jah, seda olekfin minagi teha wõinud, kui ma olekfin teadnud, et sellega saab teenida. Kuid selliste ütelustega tõendab ärimees waid oma wähest äriwaimu.

Peatähtsuseks osutub äriwõimaluste leidmine.

Selles peitubki ühte ärimeeste edu: neil tekiwad ideed, milledele teised waremalt pole tulnud.

Ärimees peab hindasi ja wäärtusi kiirelt ja tabawalt hindama. Selleks on waja harjumist ja terawat arusaamist. Aitab wähe, kui teatakse, et üht tööjõudu, sisseseadet, materjali, wõiks tarwitada ühteks wõi teiseks otstarbeks, kui seejuures ei teata, mis see maksab ja mida sellega wõiks äriliselt saawutada. Seepärast on waja, et ärimehel oleks, kui nii öelda tohib, waimline mõõdupuu wäärtuste suhtes, mis wõimaldaks wajaduse korral selle mõõdupuu tarwitamist. See mõõdupuu pole aga midagi muud, kui majanduslikkude jõudude ja wahendite läbistikkused omadused. Mida kauem ärimees liigub majanduselus, seda õigemaks kujuneb tema waimline mõõdupuu, mille abil ta hindab majanduslikke nähteid.

Kogemused on tähtsaimaks abiks õigel hindamisel. Kui wõrrelda juba tuntud warade omadusi uuelt filmapiirile kerkiwate waradega, on wõimalik otsustada wiimaste wäärtust. Samuti on lugu igasuguste kaupade ja esemete hindamisega.

Ostke neist äridest

kes kuulutavad „Tallinna Teatajas"!

Äriline ettewõte moodustab enesest katse.

Ta on katse asjalikust seisukohast waadatuna, ta on ka katse ettewõtja isikuga arwestades. Asjaoludes kui ka ettewõtja isikus wõiwad peituda takistused, mis selle katse ajawad nurja. Kuna ettewõtte asutamine osutub katseks, on ka iga üksik käitisaasta katse ja katseks wõime nimetada igat uuesti algatud töötoimingut. Kuid iga katse moodustab riski, mille kordaminek on ärarippuw riskija wõimetest aga ka wälistest mõjutistest. Risk on seda suurem, mida suurem on wõimalik kaotus; ettewõtja riskib seda rohkem, mida rohkem ta paneb mängu wäärtusi ja tööd, enne kui ilmnewad äritulemused. Aga risk ei ripu ära ainult mängupandud wäärtuste suurusest, waid ka kaotuse tõenäolikkusest. Mida wähem on kindlustatud kordaminek, seda suurem on risk. On olemas suur hulk äriisid, mida asutatakse ja käideltakse enam-wähem kindlaks kujunenud põhimõtete järele, kuid leidub ka äriisid, kus puuduwad igasuguste reeglid ja kogemusi peab koguma ettewõtja ehk asutaja ise. Seda wõib teha ka ettewõtete üksikute harude kohta. Ettewõtted, mida juhitakse korralikult juba pikemat aega, töötawad wäiksema riskiga. Kuid iga suurendamine ja muutmine, iga uue haru asutamine, mille kohta weel puuduwad kogemused, lasewad riskil jälle tulla ilmsiks. Riski suhtes, mida ollakse walmis enda peale wõtma, erinewad inimesed suuresti.

Teguwõime ilmneb tahtmises sammuda eesotsas, alustada ehk ellu kutsuda ettewõtet. Õige ettewõtja leiutab majandusliku teo ja asub kohe selle täidemiinisele. Teguwõime ei ilmuta end mitte ainult ettewõtte alustamisel, ta ilmneb ka jookswalt äritegewuse kestes, äri parandustes ja äri suurendamisel. Teguwõime on järjest edasirühkiw ettewõtte juhtimisel. Seetõttu on tingimata tarwilik ülewaade kapitalist, mis wajalik käitises.

mootor äriettewõttes.

Selles suhtes ei küüni naised kaugeltki meeste wõimeteni. Energiline tahe midagi alustada jääb majanduselus ikkagi meeste eesõiguseks.

Ärimehel peab olema kiire otsustamiswõime. Seda on waja wõimaluste walikul, mis end pakuwad ärielus.

Kiiret otsustamist

nõuab tänapäewa teraw wõistlus; seda on waja kõigil toimingutel, mis puutuwad äritegewusse: tellimiste wastuwõtmisel, ostmistel, müümistel ja warade tootmisel.

Ärimehe silmapaistwamaks omaduseks on tema püsiwus. See püsiwus ei ilmne mitte ainult suuremate takistuste wältimises, waid ka igasuguste, eriti ärielus silmapiirile kerkiwate rohkete wäikeste takistuste ja nõelapistete kõrwaldamises, mis ilmnewad teenijate ja tööliste personaali waikses wastupanus nende oskamatuse wõi pahatahtlikkuse tõttu wõi muudes asjaoludes, mis wõiwad pidurdada majanduslikku tegewust.

Kuid ettewõtja wäljapaistwamaks omaduseks on tema organiseerimiswõime. Arusaamine, kombinatsioon, hindamine ja arwestamine on iga asutatawa ettewõtte eeltingimuseks, kuid sellele peab wastama ka organisatsioon. Organisatsiooni ülesandeks osutub olemasolewate jõudude ja wäärtuste ning majanduslikkude wahendite koostamine säästlikult, et nad mitte ei oleks segipaisatud, waid oleks hästi ja otstarbekohaselt korraldatud. Organiseerimist ei ole wõimalik õpetada; see on inimesele juuresündinud omadus, mida weelgi arendawad kogemused ja harjumus. Organiseerimine seisab peamiselt oskuses oma tulemuste ja omaduste suhtes üksteisele wastawaid jõude ja wahendeid kooskõlastada, wastawalt siduda ja majanduslikult kasutada kooskõlastamist takistawate tühikute täitmises, leiutades ja oma kohale asetades wastawaid wahelülisid. Ka selles ilmneb organisaatorline toiming, et ta täienduse ja abi leiab, kui majanduslikud jõud, wahendid mõningatel põhjustel kõlbmatuteks osutawad wõi äritegewusele kaasa ei aita. Sest majanduslikus tegewuses juhtuwad tihti sellised tühikud ja siis peab tingimata midagi käepärast olema, mida wõiks asemele panna. Edasi: äriorganisatsioon nõuab täpset tööjaotust ja iga üksiku jõu ja wahendi tegewuse korrapärast kindlaksmääramist. Igale kaastöölisele, igale esemele wõi tarbele, igale ruumile, igale wäärtusele tuleb juba ette äramäärata wastaw ülesanne. Organisatsioon nõuab, et äritegewus oleks kõigiti läbipaistew ja selge. Seda saawutatakse seadeldisega, kus wähem tähtis allub järguliselt ja õieti jaotatult tähtsamale. Siin on tegemist grupeerimisega. Gruppide jaotus ja koostöö peab niiwiisi olema korraldatud, et ühises ja üldises tegewuses walitseks selgus ning korrapärasus.

Need olekfid peajoontes omadused, mida wajab ärimees edukaks tegutsemiseks omal alal. Kuid maksuraskused, mis kõige pealt ja raudse järjekindlusega tabawad ärimehi, kellel pole ei nõuetawaid ärimehelikke omadusi ega wastawaid, äriisse puutuwaid praktilisi ja teoreetilisi teadmisi, ei jää tihti ka tulemata seal, kus ärijuhtimine seisab näiliselt wilunud ja asjatundlikes kätes.

Soowides, et maksuraskused jääksid tulemata, peab ärimees juba äri asutamisel kõige intensiiwsemalt silmas pidama oma rahalisi wõimalusi.

Warandus, rahalised wõimalused on mõõdapäästemata alusphi iga äriliise tegewuse, iga majanduslikku käibimuse juures. Rahalised ressursid on igas summas otsustawa tähtsusega praktilisel

Kiiret otsustamist

nõuab tänapäewa teraw wõistlus; seda on waja kõigil toimingutel, mis puutuwad äritegewusse: tellimiste wastuwõtmisel, ostmistel, müümistel ja warade tootmisel.

Ärimehe silmapaistwamaks omaduseks on tema püsiwus. See püsiwus ei ilmne mitte ainult suuremate takistuste wältimises, waid ka igasuguste, eriti ärielus silmapiirile kerkiwate rohkete wäikeste takistuste ja nõelapistete kõrwaldamises, mis ilmnewad teenijate ja tööliste personaali waikses wastupanus nende oskamatuse wõi pahatahtlikkuse tõttu wõi muudes asjaoludes, mis wõiwad pidurdada majanduslikku tegewust.

Kuid ettewõtja wäljapaistwamaks omaduseks on tema organiseerimiswõime. Arusaamine, kombinatsioon, hindamine ja arwestamine on iga asutatawa ettewõtte eeltingimuseks, kuid sellele peab wastama ka organisatsioon. Organisatsiooni ülesandeks osutub olemasolewate jõudude ja wäärtuste ning majanduslikkude wahendite koostamine säästlikult, et nad mitte ei oleks segipaisatud, waid oleks hästi ja otstarbekohaselt korraldatud. Organiseerimist ei ole wõimalik õpetada; see on inimesele juuresündinud omadus, mida weelgi arendawad kogemused ja harjumus. Organiseerimine seisab peamiselt oskuses oma tulemuste ja omaduste suhtes üksteisele wastawaid jõude ja wahendeid kooskõlastada, wastawalt siduda ja majanduslikult kasutada kooskõlastamist takistawate tühikute täitmises, leiutades ja oma kohale asetades wastawaid wahelülisid. Ka selles ilmneb organisaatorline toiming, et ta täienduse ja abi leiab, kui majanduslikud jõud, wahendid mõningatel põhjustel kõlbmatuteks osutawad wõi äritegewusele kaasa ei aita. Sest majanduslikus tegewuses juhtuwad tihti sellised tühikud ja siis peab tingimata midagi käepärast olema, mida wõiks asemele panna. Edasi: äriorganisatsioon nõuab täpset tööjaotust ja iga üksiku jõu ja wahendi tegewuse korrapärast kindlaksmääramist. Igale kaastöölisele, igale esemele wõi tarbele, igale ruumile, igale wäärtusele tuleb juba ette äramäärata wastaw ülesanne. Organisatsioon nõuab, et äritegewus oleks kõigiti läbipaistew ja selge. Seda saawutatakse seadeldisega, kus wähem tähtis allub järguliselt ja õieti jaotatult tähtsamale. Siin on tegemist grupeerimisega. Gruppide jaotus ja koostöö peab niiwiisi olema korraldatud, et ühises ja üldises tegewuses walitseks selgus ning korrapärasus.

Need olekfid peajoontes omadused, mida wajab ärimees edukaks tegutsemiseks omal alal. Kuid maksuraskused, mis kõige pealt ja raudse järjekindlusega tabawad ärimehi, kellel pole ei nõuetawaid ärimehelikke omadusi ega wastawaid, äriisse puutuwaid praktilisi ja teoreetilisi teadmisi, ei jää tihti ka tulemata seal, kus ärijuhtimine seisab näiliselt wilunud ja asjatundlikes kätes.

Soowides, et maksuraskused jääksid tulemata, peab ärimees juba äri asutamisel kõige intensiiwsemalt silmas pidama oma rahalisi wõimalusi.

Warandus, rahalised wõimalused on mõõdapäästemata alusphi iga äriliise tegewuse, iga majanduslikku käibimuse juures. Rahalised ressursid on igas summas otsustawa tähtsusega praktilisel ettewõtte juhtimisel. Seetõttu on tingimata tarwilik ülewaade kapitalist, mis wajalik käitises.

Rahakapital on eeskätt otsustaw oma absoluutse suuruse järele. Kapitali suurusest oleneb ettewõtte suurus ja ettewõtte tegewuspiirkond. Paljude ettewõtete asutamiseks ja käitmiseks on, nagu teada, waja summa, mis allapoole wähendada ei tohi. Kes tahab awada würtsboe, wajab selleks sootu wähem kapitali, kui isik, kes awab spetsiaaläri käidawal tänawal. Ja kes asutab suuräri, arwestades sellega, et tal wäikekaupmeestele tuleb anda krediiti, peab seetõttu omama suuremaid kapitale ehk warandusi. Wabrikuettewõtteid, mis tarwitawad masinaid, hooneid, sõidukeid jne., wajawad rohkem kapitale kui kaubandusettewõtted.

Aga ka siin on suured lahkuminekud. Mütsiwabriku wõib wähema kapitaliga käima panna, kui näiteks keemilise wabriku.

Kes wabrikut tahab asutada, ei tohi tähelepanemata jätta, et hoonete ja masinate muretsemisega weel midagi pole saawutatud, waid on tarwis suur osa kapitalist reserweerida toorainete muretsemiseks, tööliste palkadeks, krediitide wõimaldamiseks toodete ostjaile. Ta peab ka sellega arwestama, et majanduslik käibimus mitte alati ei toimu takistamatult, et kriiside korral, nagu seda tihti näeme käesolewal ajal, kliendid oma wõlgasid ei maksa ja toodangu müük on raskendatud; kuna teisest küljest wabrik edasitöötama peab, makstes tarwilikud summad toorainete müüjaile ja töölistele. Seepärast, kui ettewõtte kapital on wale proportsioonis jaotatud, wõib tegewuses tekkida teatud halwatus. Ettewõte elab oma toodangust wõi läbikäigust, mis osutuwad selle peaasjalikkudeks tuluallikateks. Jääb wabrik seisma, lõpewad ka tulud, kuid kulud wõiwad weelgi suureneda, kuna ametnike palgad, üürid jne. tulewad edasi maksta. Wabriku ajutine seisak käitiskapitali ehk liikwidsete summade puudusel kutsub esile kahekordse hädaohu. Esiteks algawad kallaletungi wõlausaldajad, rahuldades oma nõudmisi olemasolewate waranduseesemete ärawõtmisega, mis tihti wõileiwa eest maha müüakse.

Teiseks sõõwad jookswad kulud ära ülejäänud waranduse.

Seepärast on wale kapitalijaotus

niisama kardetaw ettewõttele kui kapitali puudus.

Ebaõige kapitalijaotus, samuti kapitalipuudus wõiwad mõjuwad olla juba ettewõtte asutamisel, wõiwad aga ka tekkida ettewõtte tegewuse ajal. Need nähted wõiwad ilmneda ettewõtte kaswamise kestes; ettewõtte tegewuse ajal wõiwad häwineda wõi äratarwitatud saada tähtsad warandusosad.

Ettewõtte kapital saawutatakse tawaliselt kahel kujul. Üks osa kapitalist on omaniku ehk asutaja omandus ja teine osa saadakse krediidina. Kapitali muretsemist ettewõtte kaudu nimetatakse finantseerimiseks. On olemas palju finantseerimiswõimalusi. Need wõimalused on osalt põhimõttelikult erinewad, osalt omawad nad eritundemärke, mis neid sobiwaks teewad teatud warandusosade saawutamiseks. Nii sünnib näiteks, kinniswarade finantseerimine, kui ta on õige, hüpoteekide kaudu, aga mitte pangakrediidi abil. Tooraineta wõi kaubaladusid finantseeritakse osalt liferantide osalt pangakrediidi kaudu. Igaüks neist krediidimoodustest omab paremusi ja puudusi, tekitab erikulusid ja sisaldab eri riske.

Ka ettewõtte omakapitale wõidakse saawutada wäga mitmel kujul. Aktsiakapitali kõrwal leiduwad lahtised ja peidetud reserwid. Need reserwid täidawad tähtsaid funktsioone.

(Järg 4. tulbal.)

Millest tekiwad maksuraskused?

(Algus 3. leheküljel).

Ka nendega on seotud mitmesugused riskid, pahed ja hüwed. Finantsiliselt seisukohalt on wõlaliigid tähelepanuwäärilised kulude tõttu, mida nad nõuawad, aga weel rohkem kindlustuste tõttu, mida nõuawad krediidiusaldajad wõlgade katteks.

Siin peab eriti mainima hädaohtu,

mis tekib ettewõttele, kui kreditidi järsku ja ootamata tagasi tõmmatakse; seega kaotab ettewõte tähtsad käitissummad, mis hädasti wajatakse. Nii sattus Eesti kommertspank maksuraskustesse, kuna hoiusummade omanikud ärewate kuulduste põhjal alustasid pangakassade piiramist. Nahuldades hoiusummade omanike nõudmisi, tühjendas pank oma kassad, mille järele pank ise omi kohustusi enam täita ei saanud. Siin on tegemist tüüpilise nähtega, kuidas järsku tekkiwa usalduse kriisi tõttu, ettewõte, kelle edasitöötamiseks wist ei puudunud eeldused, pidi sulgema oma ukse.

Ettewõtete finantseerimisel tuleb toimida teatud reeglite järele, milliseid ei tohi jätta tähelepanemata, kui ei soowita ettewõtte sattumist hädaohtu.

Maksuraskuste tähtsaks põhjuseks tuleb lugeda ebaõiget finantseerimist. Ettewõtte kapitali aluspõhi wõis olla halb algusest peale. Kapital wõis olla liig wäike, kuna loodeti, et õnnelikkude spekulatsioonidega ja suurte tööpingutustega osutub wõimalikuks asendada puuduwat kapitali ja asendada kapitali õiget proportsioneerimist. Sellistel juhustel on tegemist ettewõtte konstitutsiooniwigadega. Sama hästi wõidi ettewõtet walesti finantseerida tema asutamisel, kuna ettewõtet warustati liig wähese omakapitaliga, wõi wõõra kapitaliga wale wäljawalikus. Kuid kapitali disproportsionaalsus ja ettewõtte halb seisukord wõib ka tekkida äritegewuse jooksul. Ettewõte wõib töötada, andes mitterahuldawaid tulemusi, seetõttu, et tehnilised seadeldised ei seisa oma ülesande kõrgusel, et tehakse ebaratsionaalset masinatööd, et tehakse mittetarwilikku tööd wõi et puuduliku walwe tõttu tölised halwasti töötawad, seejuures warastades materjaale ja walmissaadusi. Süüdi wõib olla ka puudulik ettewõtte juhatus, kes hindasid walesti kalkuleerib, kes puuduliku müügioskuse tõttu ei leia turgu oma saadustele. Kuid kinnijooksmine oma waranduslikku seisukorraga wõib juhtuda ka kõige osawama tehnilise kui ka kaubanduslikku juhtimise juures, kui turgu mõjutab kaua kestew halb konjuktuur, nagu seda näeme käesolewal ajal. Wõi kui ettewõte langeb elementaarsündmuste ohwriks, näituseks tulekahju korral. Sellised juhused mõjutawad ettewõtte waranduslikku seisukorda niiwõrd tugewasti, et ettewõtte edasikäitumine muutub küsitawaks, olgu et puudub kapital õiges koosseisus ja liikuwuses, wõi et ettewõte osa oma kapitalist üldse on kaotanud. See kapitalikaotus wõib ilmneda mitmesugusel kujul. Enamasti lähewad kaduma ettewõtte likwiidsemad kapitaliosad. On see sündinud, ei lase ka kaua endile oodata maksuraskused. Seepärast peab iga kaupmees ja ettewõtja peamiselt hoolitsema selle eest, et tal

küllaldaselt oleks tagawaraks kergesti realiseeritawaid reserwe.

Puuduwad need, on seisukord õieti täbar, seda oksjonitel näeme, kuidas masinaid ja wäärtuslikke seadeldisi müüakse maha wõileiwa hinna eest.

Mis puutub äriliste maksuraskuste tekkimisse, siis wõiksime kokkuwõttes nimetada 3 peapõhjust:

1. Kapitalikaotused warandussubstantsi häwinemisest.

2. Ebaõigelt ehk puudulikult proportsioneeritud waranduslik baasis, ettewõtte ebaterwe finantseerimine.

3. Puudulik ettewõtte ratsionaliteet ja puudulik rentabiliteet.

Iga ettewõte peab arwestama wõimalikkude kahjudega. Pole olemas ettewõtet, mis annab a i n u l t tulusid.

Kaotused ettewõtetes, mis kaasa mõjuwad maksuraskustele, wõiwad tekkida wäga mitmesugustel põhjustel. Tüüpilisemad on järgmised:

Kaotused wargustest ja petmistest, milliseid toime panewad kas äriteenijad wõi hoopis kõrwalseiswad isikud.

Kaotused, mis tekiwad ebaõnnestanud spekulatsioonidest, majanduslikult ja äriliselt ebaõigetest operatsioonidest.

Kaotused, mis tekiwad äriliselt seisukohalt õigetest, kuid ebaõnnestanud operatsioonidest.

Kaotused, mis on tekitatud loodusjõudude, kõrgema wõimu poolt.

Kaotused, mida tekitawad halwad tehnilised seadeldised.

Kaotused, mida põhjustab halb äri juhtimine, mitte oma kõrgusel seisew kaupmehelik toiming.

Kaotused halwa konjunktuuri — rahwa ostujõu languse —, järskude tollide kaotamise tõttu jne.

Mainides raskusi, mis eriti meie oludes tabawad ärimehi, peame tähelepanu juhtima mõnedele pahedele meie majanduselus.

Nii on meil laialt lewinud kõlwatu wõistlus Lääne-Euroopa mõttes. Kõlwatu wõistluse wastu wõitlemise seadust ei ole meil weel olemas. Ometi kannatab selle wõistluse all auja kaupmehe tegewus, wäljakutsudes raskusi. Meil ei ole ka konkursi ärahoiu- ehk sundkokkuleppe seadust. See puhkab kalewi all. Meie äriettewõtetega wõistlewad riigiettewõtted, wangimajad jne. Tulemuseks on ärimeeste raskused.

Meie maksustamine pole kaugeltki seatud õiglasele alusele. Tulumaksude puhtakasumaksude määramine sünnib juhuslikult ehk põhimõtete järele, mis on arusaamatud kõrwalseiswaile.

Meie ärimeestel puudub tihti korralik raamatupidamine, paljud ei tee üldse inwentuuri, ei teosta kaupade ülelugemist. Paistab silma kalkulatsioonide ja oskuse puudus.

Palju jätab soowida ka kõlbline külg. Inimest, kes on teinud läbipaistmatu pankrotti, ei põlatagi nii wäga; tihti ta jääb endist wiisi wastutwõetawaks seltskonnas. Kõik need puudused tekitawad raskusi, tulemuseks on maksuraskused.

Öeldust näeme, millised hädaohud waritsewad kaupmehi, töösturеid, kõiki, kes tegutsewad majandusalal. Kahjude eest pole keegi kaitstud ja iga ärimees peab arwestama nendega.

Aga mida wõiwad ärimehed teha, see on: endi teadmiste süwendamine, puhtmajanduslik-kaupmehelikkude põhimõtete järele talitamine. See kogub ja säilitab kaupmeestele poolehoidu. Ning poolehoid on kapital: ärimees, kellel on poolehoidu ja palju sõpru, töötab ka kaotuste puhul enda ikka jälle ülesse.

Rahwusvahelise toetuspanga kavatsus.

Maailmakriisi üheks peapõhjuseks peetakse asjaolu, et kullatagawarad enam ringi ei woola, waid on kuhjunud ülekute maade pangakelbritesse. Niisugused maad oleks muu seas Põhja-Ameerika ühendriigid ja Prantsusmaa. Nimetatud maad ise ei näe kuigi õnnelikud olewat oma kullaõnnistuse üle ning otsitakse abinõusid, kuidas wõiks jälle kasutama hakata olemasolewaid määratumaid kullatagawarasid. Ent see ei ole kerge, kuna poliitilised olud on eriti Euroopas kujunenud niisugusteks, et riigid ja rahwad ülekteist ei usalda kuigi palju.

Kuid seisukord muutub iga päewaga järjest pinewamaks. Seepärast on majandusmehed otsima hakanud abinõusid, kuidas parandada majanduslikku seisukorda ning muuta olud normaalsemateks.

Nagu Londonist teatatakse, on loostatud kawa, n. n. „Normankawa", mille eesmärgiks on rahwuswahelise tasakaalu jalulseadmine raha wäljalaenawate ja rahalaenajate riikide wahel.

Mainitud kawa loostajateks on Inglise Panga presidենt sir Montagu Norman, Lazard Brothers & Co Ltd. kaastööline, sir Robert Kindersley ja „Hongkong & Shanghai Banking Corporation'i" juhatuse esimees, sir Charles Addis.

Nimetatud isikud olewat hästi informeeritud rewaratsiooniküsimuste probleemidest. Kuna sir Robert Kindersley wõttis omal ajal osa „Dawes'i" kawa loostamisest ja sir Charles Addis kuulus Saksa riigipäewa nõukogu koosseisu, wõiks nut kawa õigusega nimetada „Norman-Kindersley-Addis" kawaks.

Kawa sotleb kolm eesmärki:

1. Ta tahab waestele, kuid potentsetele riikidele, kes praegu kannatawad tardunud majandustakistuste all, wõimaldada krediite

2. Tahab enda peale wõtta garantii, et laenuwõtjad oma kohustused ka tõesti täidawad laenude suhtes.

3. Tahab korraldada maksma panna, et laenuks saadud kapitalid ratsionaalsel wiisil tarwitamist leiaks ülbise majandusseisukorra lahendamiseks ja unestielustamiseks.

Laenuwõtjatena tuleks eeskätt arwesse Saksamaa ja Ida-Euroopa riigid, kus ülemääraselt kõrgeid laenuprotsente maksetakse isegi täiesti nõutele wastawate kindlustuste eest.

Näiteks andwat Saksa Young'i-laen, waatamata suurele kapitali juurekaswule, ikka weel 7% kuni laenu tasumiseni. Esimese järgu Saksa obligatsioonid ja pankirjad annawad kuguni 8%, kuna Balkani- ja äärekiikibel üldse pole wõimalik saada kapitali alla 10%.

Et ärahoida Saksa reparatsioonimaksude katkestamist, on waja warustada Saksat odawate kreditiidega, mida poolhab ka Saksa Riigipanga president dr. Luther. Ka Inglismaale olewat tähtis ärahoida pankrotti tooraineid tootwates maades, nagu Austraalias, Argentiinas ja Brasiilias.

Kawas ettenähtud rahwuswahelise kreditpanga aktsiakapitaliks mõeldakse alustuskapital 20 miljoni naelsterlingi suuruses, millest eeskätt tuleks fitse maksta üks weerand, s. t. 5 miljonit naelsterlingit.

Awalikke kapitale oleks wõimalik pärastpoole hankida obligatsioonide wastu umbes 100 miljoni naelsterlingi suuruses.

Kuna üheltpoolt wõibaks arwestada mõjuwa kaastööga juhtiwate töösturikonstsernide poolt, nagu Imperial Chemical Industries, Prudential Assurance Comp., Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft, I. G. Farbenindustrie A.-G. „Sofika" ja Rootsi trust, jääb wäga küsitawaks, kuidas suhtub asjasse prantsuse kapitaliturg, kelle kaastöö aga oleks tingimata tarwilik.

Et küsimuse all seisab laenuandmine wälismaadele, ajuks prantsuse awalik arwamine eitawale seisukohale kawatsetawa projekti suhtes, millel esimese pilgu järele näib juures olewat rahwuswahelise finantsdiktatuuri hõlgahk. „Manchester Guardian" ühes juhtkirjas käsitles skeptiliselt prantsuse kaasabi ülalmainitud projekti suhtes, arwab aga, et Inglis-Saksa seisukoht, waatamata oma julgusele, siiski ülbise majanduskriisi wehmendamiseks ja rahwuswahelisте krediitide reguleerimiseks wõiks kaasa aidata.

Mis meie weame tollita Lätisse?

Ostame sealt suhkrut.

Riia lehtede järele on uued tollid järgmised: šokolad ja kompwekid — 2 latti; tindikalad, wõiwoorist, hülgerasw, ja -nahad — tolliwabad; spordiriistad (ilma wõrguta tennisreketid, suusad) — 20 santiimi; kriit, tsement (35.000 waati aastas), laktoniit — tolliwaba; rattamäärе — 20 santiimi; kuni 5-mm. klaas tahwlites, mitmetsorti põlewkiwi-õlid, bensiin (2300 tonni aastas), linaseemne-õli, oliiwõli, tinawalge — tollita; noad ja kahwlid alpakast — 2 latti ja 2,50 latti; radiaatorid (80 tonni aastas) — tollita; kaalud — 40 santiimi; puuwillane riie — 1,50 sant. — 1,80 santiimini, arwestades tihedust; kaamelinahast masinarihmad — 15 ja 20 santiimi; hokipallid — 6 latti.

Läti kaubad, mis saawad tollikergenduse Eestis: suhkur (1000 tonni aastas) — tolliwaba; šokolad ja kompwekid — 1,50 kr.; taimewõi — 15 senti; wõiwoorist — tollita; ümbertöötatud ja wärwitud jänese- ning koerajänese-nahad — 5 krooni; nahast masinarihmad — 50 senti; tsement (35.000 waati aastas) ja walged kahwelkiwid — tollita; ühewärwilised kahwelkiwid — 4 senti; mitmewärwilised kahwelkiwid — 6 senti; tahwellaas kuni 5-mm. paksuseni, solaar-, parafiin- ja määrdeõlid — tollita; kummi-kalossid — 50 protk. tollialandust, kuid mitte kõrgem kui 75 senti; sporbituhwlid — 1 kr. 50 senti, linaseemne-õli ja oliiwõli, ultramariin, tinawalge, tinapunane — tollita; alumiiniumist riistad — 50 senti; nõelad — 50 ja 70 senti; hangud ja labidad — tolliwabad; trükitähed — 3 senti; tarulamis- ja forteerimismasinad (25 tonni aastas), aurukatelde ökonomiseerid — tollita; kaalud — 30 senti; jalgrattad (2000 tükki aastas) — 50 protk. tollialandust, kuid mitte rohkem kui 10 krooni; kammgarn ja lambitahid — tollita; wahariie — tollita.

Läti tekstiiltööstus alandab palkasid.

Läti tekstiiltööstuse liit on otsustanud alandada palkasid tekstiilwabrikutes. Neli wabrikut on palkade alandusе toestanud. Nii on Danzigeri juures kõik kedrajad üle wiidud kolmandasse kategooriasse. Kurschanski ja Himmelhochi juures on kaotatud 5-protsendiline elukallidusе palgalisa ja töölistele teatatud, et wabrik enam 2-protk. juurdemaksu haigekassadesse oma kanda ei wõta.

Wiini sügismess

leiab käesolewal aastal aset 6.—13 septembrini. Teatawasti järgneb Wiini mess kohe Leipzigi messile.

Katastroofiline finantsselsukord Saksamaal.

Kõigist riigest, kes kannatawad majanduse kriisi all, on Saksamaa kahtlemata halwimas seisukorras. Tööpuudus lewineb kohutawalt, kuid riigil puuduwad wajalikud miljardid tööta hulkade toetamiseks. Olude surwel on Saksamaa oma wäljaminekuid tõsiselt piirama hakanud, ametnike palkasid kärpinud, kus see wõimalik oli, seal makse tõstnud, jne. Kuid puudujääk kaswab iga päewaga, muutes riigi rahanduslikku seisukorra otse katastroofiliseks.

Praegu on Saksamaal wäljatöötamisel uus seaduseelnõu, mis sisaldab uusi, rahwa elusse lõikawaid raskusi.

Mainitud seaduse põhjal tulewad uuesti kärpimisele ametnike palgad neljast kuni kaheksa protsendini, tõstetakse tulumaksu uuesti määratawa „kriisimaksu" näol. Suhkrumaks tõstetakse kahekordseks. Edasi kawatsetakse suuresti kärpida töötatööliste toetussummasid.

Saksamaa lämbub m a k s u d e s !

Monopolirukis jääb mädanema?

K a l l i s t r i i g i w i l j a e i o s t e t a.

Riigi monopolirukki realiseerimine ei edene. Et wabamüügil rukist odawamate hindadega saadawal, ei taha keegi riigi kallimat rukist osta.

On tõenäoline, et tunduw osa monopolirukist salwedesse jääb ka peale sügist lõikust. Kui suured on sellest riigi kahjud, selgub täpsamalt sügisel.

Ühendriikide sõjawägi ostab wene tuletikke.

New Yorgist teatatakse Washington Posti järele, et Ühendriikide sõjawäe warustuswalitsus on ostnud partii Wenemaal walmistatud tuletikke.

Wastaw seadus määrab, et ostusid tuleb teostada wähempakkumise teel. Wene tuletikud olid 20 cent. grossilt odawamad kui Ühendriikide omad.

Teatawasti on Ameerika Ühendriikides tuletikutööstus samuti Krengert trusti käsutada.

Kanada kodumaa tööstuse kaitsel.

Ottawast saadud teadete järgi lõppes Kanada läinud aasta eelarwe 75. 244.000 dollari puudujäägiga.

Peaminister teatas, et mõnede sõdete tolli tahetakse tõsta, sest kodumaa tööstus wajab tungiwalt kaitset.

Kanada ei ole weel küllalt rikas, et lubada wälismaa toodetel üleujutada oma riiki. Meie aga laseme importeerida tooteid, mida wõime ise sama hästi walmistada.

Sitsikleit on ilus. Tallinna naiskutsekooli tööde näitus.

Tallinna linna naiskutsekooli õpilaste tööde näitus pakkus tänawu palju uut ja omapärast koeri töö ja arenemise käigu kohta.

Wiimasel aastal töötas kool kõikide osakondadega 200 õpilasega, kellest 60 mooduktasid wiimase lennu.

Töist mainime pesuosakonda. Lapsepesu lena ja peenelt wäljatöötatud. Naistepesu hulgas oli omapäraseid kombinatsioone heegelmotiiwide ja pitsidega. Ööpesu ilusa paelapitsi kaunistusega. Siidpesu Shweitsi tikandiga kütkestaw. Ka lihtpesu meeldiw. Woodipesu hulgas köitis tähelepanu kodukoetud linane. Lauapesu hulgas oli ristpiste ja wärwilise piluga kaunistatud kohwi- ja teelaua garnituure. Ilus oli ka jõululaua garnituur meeleolurikka roheliisega.

Kleidiömblemise osakond sisaldas lihtsaid sitsikleite, mis mõjusid wäga hästi. Endiste aastate uhked tualettid on hakkanud ruumi andma ka lihtsale ja praktilisele riietusele. Meeldiwad olid siidkleitide juures paelalilled millede wooruseks on, et neid wõib igaüks ise walmistada. Hästi mõjusid tikitud siidpluusid, -kleidid ja -sallid.

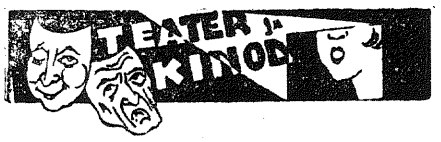
Tähelepanu äratasid õpilaste ise kombineeritud kleidid, mis olid lihtsad ja kenad. Suurem osa neist kaunistatud Shweitsi tikandiga.

Kudumisosakond esitas waipu, portjääre ja mööbliriiet, millest meeldis takuse riidega kaetud mööbel. Takune mööbliriie wõib olla ilus ja pealekauba odaw. Seda peaksid laiemad hulgad, kellel willase mööbliriide nõutamine seni raskusi on tekitud, ära kasutama.

Huwi pakkusid õpilaste moekatwandid ja töökalkulatsioonid eriti raamatutes, mille järele wõis õpilaste loomise tasapinda hinnata.

Majapidamise osakond oli ferweerinud kohwilaua külalistele ja esitanud terwe rea toidukatwandeid. Retsepte jagati kõigile. Huwi pakkusid 2-a. lapse toiduportsjonid, millest wõis iga ema näha lapse eeskujuliku toitmise. Oli esitatud ka seeria spinatitoite ja kolme seltsi terawilja-kohwi liike, mille hind 400 gr. pealt ainult 25 senti ja sealjuures wäga maitsew.

Tuleb konstateerida, et kool oma energilise juhataja pr. A. Warma abil on teinud tähelpanu wääriwaid edusamme. Tööle on andutud armastusega, mis teatawasti on parim edu allik.

„Estonia" teater.

Moskwa kunstiteatri Praaha grupi

etendused „Estonia" teatris algawad kesknädalal, 17. juunil. Ettekandele tulewad 17. juunil Gogoli „Rewident", 18. juunil „Turbiinite päewad" („Walge kaart"), Gogoli „Thenitsba", laupäewal, 20. juunil Gorki „Põhjas" ja pühapäewal, 21. juunil lahkumisetenduseena Tšehowi huumori õhtu. Näitejuhid: J. Rakitin, W. Gretsch, P. Pawlow, M. Shdanowa. Kaastegewad endised Moskwa kunstiteatri näitlejad, nagu Shdanowa, Bastunow, Tokarskaja, Swoboda j. t. Pääsetähtede eelmüük „Estonia" teatri kassas, alates 13. juunist s. a.

Uusi kohwikuid.

Tallinna Eesti Põllumeeste Selts palus luba Jäituse einelaua pikendamiseks 25. juunist kuni 1. oktoobrini, sest selts kawatses pärast näitust kasutada sealset einelauda suwekohwikuna. Linnawalitsus otsustas toetada palwet wolikõgu ees.

Linnawalitsusele on esitanud palweid kohwiku awamiseks H. Heinmann, kes on ehitanud ümber sundmääruse kohaselt uue kohwiku ruumid Pikal tän., nr. 11, Pankrotti jäänud Diskontopanga majas.

Samuti soowitakse luba kohwiku awamiseks Kadriorus end. „Kajaku" ruumidesse.

Huwitaw ekskursioon Kohtlasse.

Kaubandus-tööstusringkondadele korraldab NMKit lähemal ajal ekskursiooni Kohtla põlewkiwi tööstustesse. Külastatakse riiklikke-kui ka eratööstusi. Tööstuste juhatajatega on kokkulepitud, et tööstuste inseneric koha peal kaewanduste ja tehaste tööajal juhiwad ekskursiooni osawõtjaid, andes wastawaid selgetusi töö käigu kohta. Kulub on minimaalsed. Lähemaid teateid annab NMKit büroo, Lai tän. 1. Tel. 12-15.

Teine ekskursian korraldatakse 28. juunil Aegwiitu, NMKit skautide suurlaagri awamiseks.

Kodumaa masinad näitusel.

Kodumaa põllutööriistade ja -masinate osakond korraldatakse lahus wäljamaa masinatest. Selles osakonnas panewad wälja: A.-ü. „Franz Krull" Tartu osakond — 17 mitmesugust atra, 3 wedruäket, seemendamise äkke, wilja tuulaja ja sorteerija, 3 hekslimasinat, kartuliaurutaja, tulekustutusepritsi; Johann Tamm — atru, äkkeid ja kartulimuti; E. Mihkels — kaks atra; leidur M. Ahllund — oma konstrueeritud mootori — käejõulise niidumasina; Eduard Sepp, Aleksander ja Jüri Niit — wikateid; A.-ü. „Franz Krull" — aurumasinaid, aurukatlaid, wõimasina, weepumpe; K. Puusaag — piima waheldawa joojendaja ja weepumpe; J. Leinberg — wankreid; A. Kask ja Ko. — kaalusid; K. Weskus — weskeid; T. Raamaun — tisleri- ja saeweskitöösse masinaid; A.-ü. M. Seiler, masinatehas „Laverna" ja J. Tatsi — mootoreid. Kodumaa põllumajandusemasinate ja -riistade osakonnas on kokku 42 wäljapanekut, nendest 14 mootorit.

Näituse esimesel päewal 20. juunil on näituseplatsil suurem põllutööriistade demonstratsioon.

Katusetõrwa hinda alandati.

Linna gaasiwabrikul on suur katusetõrwa tagawara, mille müük loiult edeneb. 1. aprillist kullni senini on ära müüdud 42.364 klgr., mis ainult 14% olewast tagawarast. — Tõrwa tarwitamine on wiimastel aastatel eriti Tallinnas selle tõttu wähenenud, et ehitatawaid maju ei kaeta enam papiga, waid tsingiga. Tõrwa tarwitatakse weel ainult wanade papplatuste parandamiseks. Kuid waatamata sellele on liwisõetõrwa wäljamaalt sissewedu siiski weel suur, 1000 tonni ümber aastas.

Et wäljamaa tõrwaga wõistelda ja oma tõrwa tarwitamist rohkem lewitada, selleks tegi linna gaasiwabrik nüüd juba kolmandat korda tänawu tõrwa hinda odawamaks. 10. juunist alates maksab suuremal hulgal (üle 1000 klgr.) tarwitajatel tõrw 11 senti kilogramm ja wõerastel tarwitajatel 18 senti klgr.

Tallinn ehitab.

1922. a. oli Tallinnas 6810 elumaja 33.499 korteriga. 1930. aasta lõpul oli maju juba 7819 kokku 39.417 korteriga. Seega on 9 aastaga juure tulnud üle tuhande maja 11.000 krteriga. Ehitamine on läinud kitsastest aegadest hoolimata elawalt. Möödunud aastal ehitati Tallinnas 214 uut elumaja.

Tallinna elumajades on praegu 1-toalisi kortereid 27.891, kahetoalisi — 4592, kolmetoalisi — 3151, neljatoalisi — 1713, wiietoalisi — 1053, kuue ja enamtoalisi 1017.

Lahutatud abieluwarandusi.

Tallinna-Haapsalu rahukogus registreeriti järgmised abieluwaranduse lahutuslepingud:

Rene ja Rebekka Schiff Tallinnas; naisele korteri sissesead, mehele ei mingisugust nimetamiswäärt warandust.

Julius ja Ernestine Kukk Tallinnas; korteri sissesead ja warandus pooleks.

Mihkel ja Marie Mänd Tallinnas; korteri sissesead ja wallaswara naise nimele.

Mihkel ja Adelheid Saks Tallinnas; naisele korteri sissesead, mehele mitte midagi.

Priido ja Julie Onno Tallinnas; korteri sissesead naise nimele.

August ja Liisa Wiitmann Tallinnas; kummalgi praegu warandust ei ole peale seljariiete.

August ja Salme Ehawald Tallinnas; naisele korteri sissesead ja kudumismasinad, mehele seljariided.

Jakob ja Anna Holm Ingliste wallas; majapidamise kraam ja loomad naisele, mehele ei mingisugust warandust.

Priidik ja Maria Radberg Wõnnu wallas; ajundustalu warandus ja loomad naise nimele.

Pirukaköök.

Linnawalitsusele esitati Kristjan Lipu poolt palwe lubada awada Harju tänawal, nr. 30, keldrikorrale uut liiki söögimaja, kus oleksid müügil ainult buljong ja soojad pirukad, mida oleks müüdud otse letilt.

Linnawalitsus ei rahuldanud palwet, sest asutuse kõrt oli sundmääruse wastaselt wäliswalgusega.

Oksjonid juunis.

Tallinna-Haapsalu kohtupristawite poolt on kuulutatud wälja järgmised kinniswaraoksjonid kinniswarade kohta, mis asuwad Tallinnas ja Nõmmel. 11. juunil: L. Weski kinniswara, asukoht Waikne tän. nr. 3, hinnatud 15.000 kroonile. 25. juunil: A. Sedunowi ja N. Mišernjuki kinniswara Kopli tän., hinnatud 6.000 kroonile. 25. juunil: W. Gergensi kinniswara Nõmmel, Sõlme tän., nr. 16, hinnatud 1500 kroonile.

Hoolsusmärgid tuletõrjujatele.

Eesti Tuletõrje Liit otsustas anda hoolsusmärgid järgmistele tuletõrjujatele:

Tallinna Wabatahtliku Tuletõrje ühingust: 1. järgu hoolsusmärk: A. Prantstibel, J. Kross, J. Kurg, A. Silberg, J. Esko, J. Salme, K. Juhnewitsch, L. Gerschanowitsch, W. Lemmik.

2. järguriist: Ed. Trink, J. Willmann, A. Waldmann.

3. järguriist: G. Anderson, A. Jugra.

Kuldmedal: J. Laufenberg, J. Leirost, E. Schaefer, W. Fritzmann, W. Uljanow, A. Günther, W. Tammery, A. Weiss, J. Sander.

Hõbemedal: K. Nikeborn, H. Hõbemägi.

Lutheri tuletõrje-komandost: Kuldmedal: R. Koppel, A. Paalberg, J. Kuffler, Joh. Bachmann.

Kopli Tuletõrje ühingust: 1. järguriist: A. Wildt.

Oksjonid linna pandimajas

on 16. ja 18. juunil. Müügile tulewad oktoobris ja enne seda panditud asjad, mille pealt laenuprotsendid on tasumata. Wiimane wäljaostu tähtaeg nendel pantidel oli 10. juuni.

Oksjonipäewal uute pantide wastuwõtmist ei toimetata.

Uue saatkonna maja

awamisaktus, kuhu Läti saadik Zarine oli kutsunud laialdasel määral Eesti inimesi peaaegu kõigilt tegewusaladelt, kujunes haruldaselt meeleoluliseks kooswiibimiseks, milleks mitte wähe kaasa ei mõjunud Läti meeskwartett kütkestawa lauluga.

Hommikutundidel lahkusid wiimased liitriigi uuest majast, mille sisustus elegantne ja distangeeritud, hulga wäärtusliikude antiikmööblitega.

Silma paistis tagasihoidlik joon daamide rõiwastuses. Esikohal õielised kangad, rõõmsad wärwid — wuaal, crêpe georgette, crêpe satin.

Tallinna riidekaupmeeste

delegatsioon sõidab neil päewil Narwa, kus meie tekstiilwabrikute juhatuste kaasabil tutwunetakse peenemate riidesortide, nagu batist, nansuk, markisett jne. ja nende toorel kujul walmistamiswiisidega.

Osaühisus „Systema"

on läinud aasta tegewuse lõpetanud kahjuga, mis ulatab 9.848 kroonile. Osaühisuse läinud aasta tulud olid 21.408 krooni. Kapital on 50.000 krooni.

Majaomanike Pank

alandas 1. juunist laenuprotsente. Ühegi laenu pealt ei wõeta üle 11%.

Ühtlasi alandati ka hoiusummade protsente.

Tallinna linna poeglaste täiendusskooli, mis asub S. Kloostri tänawal nr. 16, lõpetasid käesolewal kewadel:

Altsep Oleo, Holm Arwid, Hurt Rudolf, Jerwa Richard, Kirsipuu Robert, Klimberg Artur, Koch Arnold, Kopli Arnold, Kornel Paul, Karnich Hugo, Kusberg Paul, Meer Leonhard, Mädasjõn Arnold, Oago Albert, Otsa Elmar, Pert Gustaw, Pikkpõld Harald, Pindus Artur, Prinzthal Harry, Pütt Helmut, Stegman Ernst, Süud Herbert, Toma Elmar, Wain Ewald, Weinman Pecter, Weiram Johannes, Armatis Lembit, Uidik Rudolf.

Tallinna linna poeglaste humanitaargümnaasiumi lõpetasid käesolewal 1931. a. kewadel:

Aus Woldemar, Bauman Woldemar, Bergman Feliks, Grosthal Walter, Indrikson Theodor, Juul Karl, Jäämmer Ewald, Katwelt Albert, Kiesel Ilmar, Koost Ewald, Korw August, Krüger Woldemar, Lambert Sigurd, Leon Artur, Liikane Arnold, Mertens Leonhard, Niirman Julius, Pissa Martin, Pokkat Harald, Promm Ilmar, Põdra Ewald, Saar Arnold, Stuppel Johannes, Tallo Johannes, Tannebaum Feliks, Tõnisson Apollinari, Walwur Gerald, Weltbach Lembit, Wurma Richard.

Majaomanikud

saawad osta linnalt uulitsate sillutamise äärekiwi, kui sõidutee ümberehituse puhul nõutakse majaomanikelt uute äärekiwide panemist.

Kiwimeeter maksab 2:20 kr.

Uusi ühinguid.

Kohtu- ja siseministeeriumis on registreeritud m. s. järgmised ühingud: „9 Jalawäe Polk", kirjastusühing „Waba Eesti", Asundustegewuse Edendamise ühing, Wälisedu ühing, Soome Klubi.

30 wihmawee-kaewu

resti otsustas linn tellida sepameister W. Keskerilt, kelle wähempakkumine teisi ületas.

Shamottkiwide ja sawi

tellimise andis linn C. Wiegandile. Kiwi tarwitatakse elektrijaama suwiste tööde läbiwiimiseks. Tellimine ulatub 3.300 kr. peale.

Piritale

anti luba awada juukšetööstust Pirita tee 19. Omanik Alide Hansen.

Munsikalisi ettekandeid wõib oma restoranis Pirital korraldada L. Groswald.

Kitsendusi lihakaupleмisele.

Linna majanduskomisjon ühines wastawa osakonna ettepanekuga lisada makswasse waheltkaupleмise määrusesse kitsendus, mille järele lihaloomade kokkuost edasimüümiseks on keelatud Tallinna piirkonnas inimestele, kellel endal linnas lihakauplust ei ole.

Tallinna turg.

Sealiha, terwe seawiisi 54—60 senti, sealiha wähemal arwul 65—85 senti kg., soolatud seapekk 70—75 senti, suitsusink 120—135 senti, seapead 30—40 senti, loomaliha 45—90 senti, wasikaliha 30—60 senti, lambaliha 70—100 senti kg., tapetud kanad 150—275 senti tükk.

Kanamunad 7—9 senti paar. Pütitõst 150—170 senti, meiereitõsi 180—190 senti kg., piim 12—15 senti liiter, kohupiim 80—40 senti kg., hapukoor 120—185 senti kg., juustud 100—200 senti kg.

Rukkileib 15 senti kg.

Kartulid 45—50 senti 20 l. mõõt, hapud kapsad 30—35 senti kg., kaalid 14—16 senti kg., peedid 15—20 senti kg., porgandid 20—25 senti kg., wärsked porgandid ja peedid 15—16 senti kimp, salat 40—45 senti 400 gr., spinat 30—35 senti 400 gr., redised 7—8 senti kimp, rabarber 6—8 senti kimp, 15—20 senti 400 gr., wärsked kurgid 10—55 senti tükk, tomaadid 400—450 senti kg.

Wärsked räimed 10 senti kg., ülud 12 senti, ahwenad 25—30 senti, haugid 40—70 senti, kameljad 25—30 senti, latikad 70 senti, turšad 25 senti, kohad 70 senti, lõhed 200 senti, angerjad 150 senti kg., wähjad 8—15 senti tükk.

Jõhwikad 20—25 senti liiter, sidrunid 7—10 senti tükk, apelsinid 10—20 senti tükk.

Gildede varandused sügisel lõplikule jagamisele.

Märgukirjade sadu. — Varandused olid määratud kutsele.

Nagu meie riigikogu ringkondadest kuuleme, ei tahetawat gildede waranduste jagamisega nii kiirustada kui käitiste ja 8-tunnilise tööpäewaga.

Kuigi üldkomisjon wastawa seadusemõn weel käesolewal istangjärgul wastu tahab wõtta, tulewat asi pleenumisse alles eesolewal sügisel. Pealegi ootawad hulk seadusi wastuwõttu, milliseid ainult praeguse koalitsiooni jurres läbi wõib wiia.

*

Üldkomisjonis tekkisid gildede waranduste arutamisel põhimõttelised waieluseb. Erapooletu J. Wilms tegi ettepaneku seadusi arutamisel kutsuda asjatundjatena komisjoni linna arhiiwaar Greiffenhagen, hindajad arhiiwinõukogust, end. Toom- ja Kanuti gildest, meistrite ühingust, üleriiklikust kesk- ja wäiketöösturide liidust, Tallinna linnawalitsusest, Eestimaa töölisühingute kesklidust, kaubandus-tööstuskojast ja börsikomiteest.

Sellele ettepanekule waidleb wastu sotsialist A. Rei. Lõpeks otsustatakse seaduse 2. lugemisest alates koosolekule kutsuda kesk- ja wäiketööstrite koonduse ning töölisühingute kesklidu esindajad.

Erapooletu rkl. J. Wilms toonitab, et on ülekohtune jätta gildede päranduset ilma wäike- ja kesktööstorid, kui wäikegildede tegelikud järeltulijad.

Sellele on püsti wastu sotsialist A. Rei, kes imestab waid, miks siis wäike- ja kesktööstorid kaubandus-tööstuskojaga ei klapi?

*

Gildide waranduste jagamine on kõik kesk- ja wäiketööstorid jalule ajanud. Üleriiklise kesk- ja wäiketöösturmeistrite ühingute kesskoonduse kaudu on wabariigi walitsusele läkitatud hulk märgukirju.

Nii kannab Kulla- ja kellaseppade ühing oma märgukirjas ette m. s. järgmist:

„Endiste seisuste waranduste wõõrandamisega ühel ajal wõõrandati Wabariigi walitsuse poolt ka käsitööliste ja munde ametite keskuste, see on, nõndanimetatud gildede kinnis- ja wallaswarad maatükkide, majade, raha jne. näol, mis oliwad kogutud nende, kui riikliste wõimude poolt kinnitatud ja heakskiidetud põhikirja alusel töötanud organisatsioonide jõupingutustega aastakajandite jooksul.

Praeguse aja arusaamiste ja tõekspidamiste kohaselt aga gildesid, kui käsi- ja munde ametitööliste kesskoondust wõi omawalitsust, kelle tegewus piirdus peaasjalikult kesk- ja wäiketööstuse korraldamisega ja selle saaduste kwaliteedi arendamisega, ei saaks seada ühele tasemele seisustega, kes püsisid poliitilistel alustel ning kauplesid omale riiklistelt wõimudelt eesõigusid teiste rahwakihtide ekspluateerimise otstarbel, mitte midagi wastu andes, olles eeskätt eitawal seisukohal rahwa enamuse enesemääramise püüetele.

Nagu nüüd teatawaks on saanud, on teoksel gildede waranduste jagamise ja waldamisele andmise seaduse ellunwiimine, milles on ettenähtud need warandused ärajagada riikliste asutiste, linna omawalitsuse, Kaubandus-Tööstuskoja ja Börsekomitee wahel, kuid Kesk- ja Wäiketööstrite ühinguteste on waikides möödamindud, kuigi teada on, et praegused nimetatud ühingud ja nende koondused on gildede ja nendesse kuulunud tsunftide otsekohesed järeltulejad ja asutatud just gildede sulgemise tagajärel.

Kaubandus-Tööstuskoda, kellele neist warandustest on osa ettenähtud, ei saa olla gildede asemikuks ja temale nende waranduste andmine ei ole otstarbekohane juba selle pärast, et seal kesk- ja wäiketööstorid ainult nimeliselt esitatud on wiienda sektsiooni kaudu, kuna pankurid ja suurtööstorid, oma rõhuwa ülekaaluga koja walitsuses wõiwad mõjutada nende waranduste kasutamist oma huwides ja kesk- ja wäiketööstorid peaksiwad leppima ainult waatleja osaga, kuidas nende ja nende eekläijate kogutud warandustega talitawad need kes nende waranduste kogumiseks ei ole midagi teinud. Pealegi on wabariigis, olewate andmete järele 30.000 wäike- ja käsitööstorit, kes üksi wõi ühes abilistega töötawad ja maksiwate seaduste järele Kaubandus-Tööstuskojaga miskisuguses ühenduses ei ole, niisugused tööstorid kuuluwad aga ühingutesse oma ametala järele.

Samadel kaalutlustel ei saa ka õigustatuks pidada riikliste asutiste, Tallinna linna omawalitsuse ja Börsekomitee osasaamist nendest warandustest.

Kõige celtoodu põhjal, Eesti Kulla- ja Kellaseppade ühingu juhatus, arwestades ühingu liikmete soowe ja waateid käesolewas küsimuses, juhib Wabariigi walitsuse tähelepanu seaduse kawas ettenähtud jaotuse ebaõiglusele ja loobab kindlasti, et walitsus nimetatud seaduse kawas wastawad warandused teeb, ning endiste gildede warandused, selles osas mis kuuluwad tööstus gildele, kui mitte terwes ulatuses, siis suuremas osas antakse üleriikliise kesk- ja Wäiketöösturmeistrite ühingute kesskoonduse, kui kõikide amettööstorite keskuse waldamisele, kus need warandused õiglast kasutamist leiaksiwad nende õige omaniku poolt kesk- ja wäiketööstuse edendamiseks rahwamajanduse üldhuwides."

Samas asjus saatis Tallinna Metalltööstur-meistrite ühing märgukirja walitsusele.

Gildede warandused on aastasaadade jooksul kogutud käsitööstorite poolt, käsitöö arendamise eesmärgiga. Käsitööstorid, kes omal ajal selle waranduse kogumiseks oma weeringud ohwerdasid, tegid seda soowi ja kindla teadmisega, et ohwer tulewastele põlwedele kasuks on, käsitöö arendamise ja kõrgemale järjele tõstmise mõttes, järjelikult ohwrid toodi kutsele, mis põlwest- põlwe edasi kestab. Sellest järelduh, et neid warandusi, kui sihtkapitaale, ei wõi tarwitada muuks otstarbeks kui need omal ajal määratud olid — nimelt käsitöö edendamiseks ja arendamiseks. Sellepärast tunduh ülekohtuna, kui neid warandusi tahetakse anda asutustele, kellel mingit ühist ei ole käsitööga, nagu Kaubandus-Tööstuskojale ja linnawalitsustele. Praegune Kaubandus-Tööstuskoda on meie kesk- ja wäiketööstuse huwide kaitsjaks ainult nime poolest, kuna tegelikult see bürokraatlik asutus kesk- ja wäiketööstureid ei rahulda, mispärast rõhuw enamus sellest täiesti eemale on jäänud, nõudes endale iseseiswat kutseesitust. Wiimastega on ühinenud ka kümned tuhanded meie wäiketööstureid-käsitööstureid, kes tegutsewad ilma äritunnistusteta. Neil wiimastel puudub kutseesitus täiesti, seega puudub wõimalus ka oma tööstuse huwisid kaitsta. Olgugi, et meie kesk- ja wäiketööstorite (kõik käsitööstorid kaasaarwatud) nõue iseseiswa kutseesituse järele kõigiti põhjendatud ja rahwamajanduslikselt selle ellukutsumise järgi otse kiisendaw wajadus on kodumaa tööstuse arendamise mõttes, pole see seni weel kuigi teostamist leidnud. Kesk- ja wäiketööstuse kutseesituse seaduse eelnõu, mis paar aastat tagasi tunnustamist leidis ja Riigikogus wastuwõtmisel oli, on praegu ikka weel kalewi all. Palju on selle pärast waewa nähtud, samme astutud, kirjutatud, delegatsioonid ja ükskõik töösturite esindajad walitsusasutuste ukse kulutanud. Weel hiljuti andsid praeguse walitsuse liikmed — hrad Riigiwanem ja majandusminister häid lootusi selleks, et kutseesituse seaduse eelnõule uuesti käik antakse juba lähemal ajal. Nüüd aga näib walitsusel kangesti rutt olewat gildede waranduste jagamisega. Sellest paistab, et walitsus ei taha kutseesituse seaduse eelnõule enne käiku anda, kui gildede warandused jagatud, et seega nende waranduste tõelikke ja seadusliike pärijaid, — kelledeks tuleb pidada kõiki käsitööstureid, waranduste täiesti ilma jätta. Niisugune tegutwiis äratab tööstorite ringkonnas wõõrastust ning riiwab walusasti õiglustunnet. Kui nende waranduste jaotamisega juba üle kümne aasta oodata wõis, siis ei peaks sellega ka praegu eriti ruttu olema, wähemalt peaks oodatama seni, kui kesk- ja wäiketööstuse sutseesituse seadus otsustatud saab, sest ainult selle seadusega ellukutsutawat kesk- ja wäiketööstuse kutseesitust wõib lugeda ainuõigustatud Kanutgildede waranduste pärijaks. Kuna käsitööl ei ole midagi ühist rahwamajadega, siis ei saa õigluseks pidada ka kawatsust gildede waranduste kasutamisest saadud tulude ülejäägi 110.000 kr. suuruses arwamiseks rahwamaja asutamise fondiks. See summa peaks kuuluma käsitööstorite kodu asutamise fondiks.

Neil põhjustel Tallinna Metalltööstur-meistrite ühing, leides walitsuse poolt Riigikogule esitatud seaduse eelnõu gildede waranduste jaotamise kohta tööstoritele mitte wastuwõetawaks, awaldab waranduste jaotamise kawa wastu protesti ning palub, et nimetatud seaduse eelnõu walitsuse poolt Riigikogust tagasi wõetakse, käsitööstorite pärimisainuõigus Kanutgildede waranduste põhjalikumale kaalumisele wõetakse, seaduse eelnõu wastawalt ümbertöötatakse ning uuesti Riigikogule esitatakse koos „Kesk- ja wäiketööstuse kutseesituse seadusega" eelnõuga.

Bensiinitolle ei tarvitse tõsta.

Wälismaa kapital ahnitseb suurt puhaskasu.

Ühenduses bensiinitollide tõstmise kawatsusega on huwitaw tutwuneda bensiini tarwitamisega meie maal ja selle hindade liikumisega.

Nagu selgub, ulatub praegune bensiini tarwitus Eestis

7 milj. liitrini aastas.

Waadelgem niiid, kas on tarwis kaitsetolle kodumaa bensiinile, nagu seda on palunud kaks kodumaa bensiini eratööstust.

Praegu müüakse Eestis wälisbensiini 20 senti liiter. Sellesse hinda sisaldwad järgmised kulusummad:

sisseweotoll	4,5 s.	liitrilt
teedekapitali maks . .	3,75 s.	„
weokulud Eesti piirides	1,75 s.	„
müügiorganisatsiooni kulud	4,0 s.	„
Kokku	14 s.	liitrilt.

Seega läheb wälismaale iga bensiini liitri eest ainult 6 senti ehk 7 milj. liitri pealt 42 milj. senti, kuna kodumaa sellelt bensiinimääralt teenib 98 milj. senti.

Kui aga tulla wastu bensiini eratööstuse soowidele ja tõsta bensiinitolli kuni 20 sendini kg-lt, s. t. umbes 15 sendini liitrilt, garanteeriwad mainitud erawabrikud, et wäljamüügi hind Eestis ei ületa 34 senti liitrilt.

Seega tõuseks bensiini hind 14 senti liitrilt. Korrutades seda aastatarwituse 7 milj. liitriga, saame 98 milj. senti, mis läheks bensiinitööstuste heaks. Neile läheks ka praegune sisseweotoll, mis teeb 31,5 milj. senti aastas — kokku 129,5 milj. senti.

Mis saaks riik sellest kasu?

Seniste kalkulatsioonide järele on bensiini liitri töötasu, riigi- ja omawalitsusemaks 5 senti (teedekapitali maks eraldi). Seega saaks rahwas tööd ja makse kokku 35 milj. senti (7 milj. liitrit × 5 s.), kuid bensiini eratööstus saaks tollide kaitsel toetust 129,5 milj. senti! Seega woolaks puhaskasuna wälismaile 94 milj. senti.

Teiseltpoolt wõiks Eesti kogu oma aastatarwituse rahuldada wälisbensiinist 42 milj. sendiga, sest tegelikult läheb wälismaale 6 s. liitrilt.

Kommentaarid on siin asjatud. Numbrid tõendawad küllalt selgesti, kuiwõrd ekslik oleks bensiinitolle tõsta!

Pankrottide laine.

Chicagost teatatakse. Kaksteist wäikest panka sulges oma kassad. Maksuraskustesse sattunud pangad kuuluwad John Baini rühmale. Neil on kokku 21 miljoni dollari eest warandusi. Hoiusummasid on neil 15.940.000 dollarit. Pankade peaaktsionär John Bain, kes on tuntud wabariiklaste juht, seletas, et hoiusummade omanikud ja aktsionärid ei kaota arwatawasti midagi. Kassade sulgemine olewat sündinud sellepärast, et praeguse depressiooni ajal wõimata aktiwat ilma raskete kahjudeta realiseerida.

Karbitööstus suletakse.

Riigikogu tänawal nr. 22 on majaomanik ümberehituse omawoliliselt teostanud ja sealseid tööstuse ruumisid loata laiendanud, wõttes selle alla elukorteri siis, kui see weel üüriseaduse kaitse all seisis. Seepärast suletakse sealne pappkarpide tööstus nüüd politsei kaudu ja majaomanik wõetakse tööstusseaduse ning ehitusmääruse rikkumise pärast kohtu-alusele wastutusele.

Seadus tööaja kohta tööstusliikudes käitistes.

Praegu on wabariigi walitsusel wastuwõtmisel ülalmainitud seadus, mis meie majandusele tõotab tuua uusi ning waluisaid wapustusi. Wäljudes, wõib olla, heast soowist aidata lahendada meie juures walitsewat tööpuudust, on see seadus ometi selline, mis sootu wastupidiseid tulemusi wõib anda. Kui Ameerika suurtööstustes tööaega on piiratud, wõimaldades seega tööd rohkemale arwule töölistele, siis on kahtlemata meie oludes tööpiiramine kahjulik, ja seda eriti aladel, mis kannawad puhtsesoonilist laadi.

Kui käitiswanemate seadus wõib suurtööstusele tuua soowimata üllatusi, siis wõiwad suurtööstused 8-tunnilist tööpäewa kergemini kanda. Kuid kawatsetaw 8-tunnilise tööpäewa seadus wõib kujuneda meie kesk- ja wäiketööstusele otse katastroofiliseks. Nähtawasti ei ole selle seaduse koostamisel jällegi olnud mööduwadwad majanduslikud kaalutlused, waid poliitilised mõjutised, mis on wõõrad tegelikule elule. Wisatakse ühte patta suur- ja wäikeettewõtted, arwestamata nende eriomadustega ja nende eriaadiga, ärakuulamata kesk- ja wäiketööstorite arwamist.

Kas kesk- ja wäiketööstoril on üldse wõimalik läbiwiia oma töökojas lühendatud tööpäewa?

Sellistes tööstustes on peamisteks tööriistajaiks, nagu teada, tööstuste peremehed ise. Kuidas siis peremees ootamata ja kiirelt täidetawa töötwõimaluse puhul saaks hankida ülatunnitöö lubasid tööinspektoritelt, kes kell kaks oma bürood sulgewad?

Nii on näiteks meie paremate rätsepatööstuste tegewus suwel eriti intensiiwne. Palju telliwad riideid ka wälismaalased, jättes meie maale tähelepandawad summad wäliswaluutat. Kuid reisihooajal on alati ka wäga palju teisi tellijaid, kes panewad erilist rõhku wõimalikult kiirele tellimiste täitmisele. Samuti asetatakse raskustesse maalrid, ehitusalal töötajad, kõik, kelle töö teostub hooajal.

Eritööstusaladel pole õieti waremalt ületunnitööd tehtudki. Jaotades üldist aastatööaega päewade järele, selgub, et tööpäewade arw on kaugelt madalam 8-tunnilisest päewast. Wäited, nagu ei läheks tööajapiiramisega tehtaw töö kaduma, ei wasta tõele. Nii olid hiljutise rätsepaade streigi tulemusteks tellimiste annulleerimised, mis küünisid kümnetesse tuhandetesse kroonidesse.

Uue seaduse jõusse astumisega peab asi poratamatult wäljakujunema säärasele, et wastawad tööstorid on lihtsalt sunnitud tarwitusele wõtma omaabi, s. t. möödahiilima seadusest igal wõimalikul juhusel. Olukord wõib kujuneda selliseks nagu see on suure hallooga maksmapandud pagarite öötöökeeluga, tempelmaksuseadusega, mida sageli ja ettekawatsusega rikutakse. Rahwast sunnitakse möödahiilima seadusest, rahwast õpetatakse ja kaswatatakse mitte lugu pidama seadusest, sundides teda ühtlasi nälgimisele ja laiskusele.

Kui mainitud uue tööaja seadusega tahetakse wõidelda tööpuuduse wastu, siis kujunewad tulemused, nagu öeldud, sootu wastupidiseks. Tuleb ikkagi arwestada meie oludega, meie kliimaatiliste tingimustega, aga mitte meelehea walmistamisega Amsterdami internatsionaalile. Selliseid, meie majanduse elusse lõikawaid küsimusi, peaksid igatahes otsustama majandusinimesed, aga mitte eluwõõrad poliitikud. On ju endastmõistetaw, et kõigest jõust peaksime wõitlema tööpuuduse wastu, kuid siis tuleb juba toimida hoobis teises suunas.

Töösturitele, kaupmeestele, kõigile, kes tegewad majandusalal, tuleb ikka jälle meeletuletada, et ainult organiseeritult ja liidetult on wõimalik wäljaastuda eluwõõraste kawatsuste ja seaduste wastu, mis halwawad meie majandusliku tegewust. Ning organisatsioonide ülespidamise kulud on tühised wõrreldes kahjudega, mida tekitawad kaupmehi ja töösturei ignoreeriwad eksperimentid meie majandusele ja majandusinimeste tegewusele.

Kodumaalt.

TARTUST.

„Eesti nädal“ Tartus.

Korraldatakse näituse ajal.

Wälismaa saaduste tarwitamine on wiimasel ajal küll wähenenud, kuid ulatub endiselt üle meie kandejõu. Waatamata mitmesugustele riiklikult tarwitusele mõetud abinõudele ei leia kodumaa saadused alati küllaldast tarwitajaskonda. Tollid on teatawat mõju juba awaldanud, kuid tulemustega ei saa siiski rahule jääda.

Et kodumaa saadusi ikkagi allahinnatakse, sangeb kahtlemata teadliku ostjaskonna puudumise arwele, sest wäga mitmel alal kodumaa saadused mitte ei ole samas määratuses kui wälismaa omad, waid isegi ületawad wiimaseid. Omal ajal kodumaa saaduste heaks ettemõetud propaganda awaldas kahtlemata wäga suurt mõju, kuid wiimasest on see töö seiku jäänud. Wiimasest kodumaa saaduste propagandanädalast alates ei ole kodumaa tööstus pea midagi ette mõtnud oma saaduste propageerimiseks.

Armesse mõttes praegust kitsikust, kus kõik jõud tuleb koondada rahwamajanduse tõstmiseks, otsustas Tartu Põllumeeste Selts tungiwalt tarwilikuks pidada „Eesti nädala“ korraldamise Tartus. Põllumeeste Seltsi poolt tehti neil päewil Kaubandus-Tööstuskoja Tartu osakonnale ettepanek — kokkukutsuda asjaomaste asutiste nõupidamine. Ühtlasi on Põllumeeste Selts astunud ühendusse Wabrikantide Ühisusega, Tööstuste Keskühinguga ja Kaupmeeste Ühisusega.

Põllumeeste Seltsi algatus on kaupmeeste ja tööstuste ringkondades sooja poolehoidu leidnud. „Eesti nädala“ soodsamaks ajaks peetakse sügist, mil põllutöö juba lõpukorrale hakkawad jõudma. Seni on jäädud peatuma Tartu näituse ajale 4.—7. septembrile.

Laakmanni trükikoda ei lasta müügile.

Wiimaste aegade kestel sattus Tartu wanim ja suurim trükkoda Laakmann tõsistesse maksuraskustesse, nii et trükikoda kreeditoride nõudmiste rahuldamiseks müügile pidi tulema. Üksikud wähemad osad leidsidki realiseerimist oksjoni teel. Nii on waheltkuplejad mõned wähemad asjad, mille hind üle 1000 krooni, 13 krooni eest omandanud ja need juba edasi müünud, mõttes seejuures loomulikult kenakest waheltkasu.

Teati koguni kõnelda, et trükikoja wastu teatawa rahameeste grupp huwi olla tunnud ja seda omandada katsunud, kuid asja lõpulikku otsustamist olla takistanud mõned juriidilised küsimused. Ühteks suuremaks ja olulisemaks takistuseks olla olnud ka uhe pärija teadmatu asupaik wäljaspool Eestit, nii et müüja wolinikul puudub wolitus tema nimel warandust müüa. Ka oli wõimalik trükikoda omandada ainult oksjoni teel.

Neil päewil pidasid aga maksuraskustes olewa trükikoja kreeditorid koosolekut, kus mõeti kaalumisele ka firma edasitõotamise wõimalus. Seejuures konstateeriti, et kreeditorid saawad wõrdlemisi suure kahju, kui üksikute nõudmiste rahuldamiseks trükikoja waranduseid oksjonile tastikse. Lõpuks asuti ühisele seisukohale, mille järele kogu H. Laakmanni pärijatega tuleks moodustada osaühisus, kes trükikojale kuuluwad waranduseid rendile wõtaks ja ettewõttel edasi laseks töötada. Osaühisuse liikmeteks oleksid kreeditorid ja eesmärgiks ei ole esialgu mitte kasude saamine, waid trükikoja wäärtuse alleshoidmine. Seejuures loobuksid ka kreeditorid protsentide nõudmisest oma kapitalide pealt.

RAKVEREST.

Kakkas pagariks valevekslitega.

Mõni päew tagasi teatas ametwõimudele Sõmeru wallas elutsew Aleksander Saar, et tema wastutaw allkiri ühel 150 kr. wekslil wõltsitud on. Weksli wäljaandja oli keegi August Pretter, kellele aga tema kunagi oma allkirja ei ole annud.

Pretter tunnistas üles, et ta wõltsinud allkirja.

Pretter kawatsenud awada Rakweres pagariäri, milleks ruumid üürinud. Et raha polnud jahude muretsemiseks, siis läinud kellegi tuttawa juure, kes wekslile allkirja annaks. Tuttaw olnud aga ainult siis nõus oma allkirja andma, kui on eespool mõne rikkama mehe allkiri. Selleks lubanud P. muretseda Saarelt allkirja. Et aga Saar talle sarnast allkirja poleks annud, kirjutanud kodus ise Saare nime alla ja siis saanud ka tuttawalt allkirja. Weksli annud ta 100 kr. määrtuses mõetud jahude arwe tasuks Puhk ja Poegade ärisse. Pagariäri pole aga läinud ja juba kolmandal päewal annud selle edasi. Weksli arwe tasunud osalise jahude tagasiandmisega ja osa rahaga, kus juures tasumata jäänud w[illegible] 21 kr. Arwamisel olles, et wekse[illegible] edasi püsib, sõitis mees koguni Rakwe[illegible] ära. 9. juuni hommikul kawatses Rakwerre sõita ja siis ka weksli likwideerida, kuid seadus tõmbas kawatsusest kriipsu läbi ja raha jäi tasku, kuid endal tuli Rakwere wanglasse asuda.

Tööd Tartu rätsepadele.

Tartu postkontori kantseleis 16. juunil 1931. a., kell 10, järelpakkumisega 19. juunil, kell 10, antakse wälja suusõnalisel wõistluspakkumisel 63 wormiülikonna ja 12 wormipalitu õmblemine. Pakkumise kindlustuseks tuleb 10% pakkumise summast sisse maksta. Lähemaid teateid saab postkontori kantseleist.

Tartu laenuprotsent ühtlustatakse Tallinna omaga.

Wiimase pankadewahelise kokkuleppe järele maksawad Tartu laenusaajad praegu hoiusummade pealt 6—8 prots., kuna laenuprotsendi alammääraks on 11 ja ülemääraks 12 protsenti.

Et aga laenuprotsentide üldine alandamine wõib wiibida kuni sügiseni, peetakse üldiselt põhimõtet, et Tartu pankade laenuprotsent tuleks ühtlustada Tallinna pankade omaga ja nimelt 12 pealt 11 prots. peale.

Eilmise samuti selles suhtes on teinud Tartu Kauba-Pank, kes ametlikult teadaande järele on wähendanud oma pretsendimäärasid ½ protsendi wõrra.

Nüüd wõtab tähendatud pank praegu lühemajaliste äriwekslite eest 10½ protsenti, pikemajaliste pealt aga 11½ protsenti.

Kuna Kauba-Panga klientideks on peamiselt Tartu äri- ja tööstusringkonnad, on leidnud see samm üldist heakskiitmist.

Selle üldise seisukoha omakswõtmisel panid kreeditorid eilsema oma nõudmised, wäljaarwatud haigekassa, kelle nõudel lähemail päewil müügile tuleb trükikoja päralt olewa kirjutusmaterjali ja kraami ja sisseseade.

Rakweres ehitatakse uusi äriruume.

Tähelepanelik wõõras imestab jageli, et 12.000 elanikuga wäikeses Rakweres on peagas majas mingisugune kauplus ning südalinna majades koguni kolm kuni neli. Rakwerelastele enestele ei näi aga selleriti weel küllalt olewat, kuna aeg-ajalt käidawamates tänawates elukorteritest jällegi uusi kauplusepruume juure ehitatakse. Nii on praegugi waid südalinnas käimas kahe uue äriruumi ehitamine. Mis nende ruumidega lõpuks aga teha, seda nähtawasti ehitamise juures ei mõelda, kuigi praegu juba mitmedki korralikud äriruumid seisawad pikemat aega täielikult kasutamata. Äride üürid hoitakse majaomanikkude poolt siiski küllalt kõrgel, nii et mõnigi raskustesse sattunud äri just üüri tõttu uksed sulgema on pidanud. Peale äriruumide seisawad ka mitmedki elukorterid juba pikemat aega tühjadena, kuna rahapuudus on inimesi sundinud ülekolima wäiksematesse, kus üürid märksa ajakohasemad.

„Tallinna Teataja“
on ainuke **õiglane** majanduspoliitika arwustaja!

Kapitaliprotsendi suuruse määrab maksuwahendite wäärtus. Rahawäärtuse kõikumise puhul peab rahasid wäljalaenaja kapitalist seda kaaluma, kas rahaprotsent sisuliselt oma wäärtuses ka tulewikus samasuguseks jääb nagu ta on laenuandmise hetkel wõi kas tuleb arwestada kahjuga.

Kapitalistide omawaheline konkurents mõjutab kapitalimäära. Mida rohkem pakutakse kapitale wäljalaenamiseks, seda madalam on endastmõistetawalt kapitaliprotsent. Rohke pakkumise tõttu on kapitalistid tihti rahul, kui nad oma kapitalidele üldse leiawad mahutamiswõimalusi.

Wõistlewad aga kapitaliotsijad oma wahel, siis peab kapitaliprotsent loomulikult tõusma.

Kapitaliprotsendi mõjutawaist asjaoludest, nende ühisest mõjust ilmneb, et rahaprotsent on kõrge maades, kus kultuuri taspapind madal, kus üldse on kogutud wähe kapitali, kus õiguslik kord ja liiklemine on puudulikud ning krediidiasjandus weel arenemata. Madala kultuuriga maades ja arenemata rahwaste juures on nõudmine laenukapitalide järele suur, kuid pakkumine wäike.

Kultuurrahwaste juures kerkib rahaprotsent õiguslikku korra muutmisel, sõja ajal jne., rewolutsiooni ja muude korratuste kartusel.

Kapitaliprotsendi tõusu mõjutab järsk kapitali nõudmise suurenemine, raudteede ehitused, suured riiklikud laenud ja majanduslikud kriisid. Kuid need nähted on waid ajutised, normaalse seisukorra jaluleseadmine toob kohe kaasa rahaprotsendi alanemise.

Kaubandus.

Majanduslik organism moodustab terwiku, mille üksikud organid koostöötades üksteist täiendawad ja soodustawad. Majanduslik tegewus jaguneb paljudesse harudesse. Üheks tähtsamaks nendest osutub kaubandus. Kaubandus on rahwamajanduses sama, mis on toiduainete teekond läbi suu ja kõhu inimese weresse. Ilma kaubanduseta poleks tööjaotus mõeldaw. Inimeste ja rahwaste erinewus, nende erinewus arengu ja kultuurilise taspainna suhtes, geograafilised iseärasused — kõik need asjaolud teewad kaubanduse tarwilikuks ja elustawad selle tegewust.

Mida mitmekesisem ja waheldusrikkam on kaubandus, mida pikema teekonna peawad läbikäima warad kuni tarwitajani, seda rohkem wajatakse kaubanduses wahetalitajaid. Tarwitajad, kelle tarwidused on nii mitmekesised, et ta suuri kaubahulkasid wäljastpoolt peab tellima, puudub lõpeks wõimalus otsustamiseks, kus ja kellelt on wõimalik omandada kaupasid kõige soodsamate hindadega. Seda otsustamist peawad teostama isikud, kes seda oma elukutseks on walinud.

Warade tootjad ei wõi oma aega selleks raisata, et müüa igale tarwitajale warasid wäiksel arwul, tootjal ehk wabrikandil puudub tihti ka wõimalus wäljauurida, misugustele kaubadele ta oma kaupasid peab juhtima, et parimaid hindu saawutada. Ka siin peab kaupmees astuma tegewusse.

raha wõimaldab uusi äritehinguid. Kuna igal alal walitseb pinew wõistlus, mille tõttu äritulud on wäga wäikesed, on ärimehed sunnitud suurendama ja kiirendama oma läbikäikusid, on waja kõige intensiiwsemalt töötada ja ärakasutada ärikapitali. Müüja, kes kaupasid müüb wäikekaupmeestele wõi töösturitele läbitöötamiseks, ei wõi, kui tal puuduwad suured omakapitalid, harilikult niikaua oodata, kuni kaupmehed ja töösturid rahad oma klientidelt kätte on saanud, waid ta peab juba waremalt saadawaolewate summadega disponeerima. Sellest aitab teda üle mekse[illegible], mis wõimaldab uute tehingute toimimist.

Müüja wõib kaupade eest saadud wekseleid ärakasutada, esiteks, andes neid edasi uute kaupade eest ja teiseks, diskonteerides wekseleid pangas.

Annab müüja wekslid edasi teistele kaupmeestele, õpiwad wiimased tundma tema kliente, mis ebasoowitaw on selles mõttes, et wõidakse klientidega astuda otsekohesesse ühendusse, edaspidi tehinguid toimida ilma müüja waheltalituseta. Seepärast kaupmehed tawaliselt ei poolda oma kundewekslite edasiandmist teistele kaupmeestele, waid eelistawad wekslite diskonteerimist pankades, kuna sellega ka teatud kokkuhoidu saawutatakse.

Pangad diskonteeriwad meeleldi wekseleid, mis kannawad maksujõulistena tuntud ärimeeste allkirju. Niisugused wekslid moodustawad hea kindlustuse hoiusummadele, millised panka on paigutatud. Pangad on kohustatud hoiusummade kindlustuseks oma käsutuses pidama kergesti realiseeritawaid aktiiwaid. Head lühiajalised wekslid wastawad täiesti nõuetele, kuna neid igal ajal on wõimalik edasi diskonteerida teistes pankades wõi riigipangas. Sellised wekslid moodustawad teatud kassareserwi. Teised hoiusummade kindlustuseks, nagu wäärtbarid, obligatsioonid jne. ei ole kaugeltki wõrdsed headele wekslitele ja sagedasti peawad pangad, olles mahutanud kapitale määrpaberitesse, nende realiseerimisel kandma suuri kahjusid.

Rahaprotsent.

Meie ajajärgus on endastmõistetaw, et raha, kapital, peab kandma protsente. Kapitalilt saadaw protsent wõib olla wäga kõrge, tihti on see aga ka õige madal. Äremated aegadel, poliitiliste segaduste puhul maksetakse tawaliselt wäga kõrgeid protsente. Kuid rahu ajal on protsendimäär madal. Mida stabiilsem on poliitiline olukord, seda madalamaks langeb ka rahaprotsent.

Kuid mitte alati ei peetud rahalt maksetawat protsenti endastmõistetawaks. Juba Kreeka teadusemees Aristoteles mõistis hukka rahalt wõetawa protsendi. Niisugune waade säilis kaua ja alles 10-dal sajandil algas uus areng.

Neil aegadel osutus tähtsaimaks tootmisteguriks maapind ning tähtsamaks tööalaks oli põlluharimine.

Ainus kultuurikandja oli siis kirik. Tolleaegseid maailmawaateid koostas kirikuõigus ehk k a n o o n i l i n e õigus.

Kanonistide maailmawaade on, kui nii öelda tohib, segu, mis sisaldas Aristoteleselt õpetuse kõrmal ühekülgse arusaamise kristlikust õpetusest.

VILJANDIST.

Wiljandi juukfurite protest

kutsetunnistuse „kinkimise“ wastu.

Wiljandi kutseõiguslikkude juukselõikuse ja habemeajamise töötubade omanikud ja töölised on otsustanud esitada protesti linnawalitsuse poolt moodustatud katsekomisjoni tegewuse wastu, kes andwat wälja juukfuritele kutsetunnistusi liiga kergel käel.

Makswa korra järele wõiwad linnas awada töötubasid ainult kutseõiguslikud isikud. Waremalt wälja antud load kaotasid oma makswuse 1. juunist. Sellega tuleb õieti kõigil juukselõikajatel ja habemeajajatel sooritada eksam kutsetunnistuse saamiseks.

Kutsetunnistuste saamiseks on linnawalitsus moodustanud katsekomisjoni, kuhu kuulnwad kaks juukselõikajat ja arst. Esimest korda kutsuti komisjon kokku 18. juunil möödunud aastal, kuid siis pidas komisjon oma koosseisu mitterahuldawaks ja omal algatusel kutsus juure weel ühe asjatundja-juukfuri.

1. juunil käesolewal aastal astus komisjon jälle tegewusse, millest osa wõttis kaks juukselõikajat ja arst. Nagu protesteerijad teawad tõendada, olewat eksamineeritud ainult habemeajamises ja meeste juukselõikamises ülepea-kammides. Kogu toiming olewat kestnud waewalt kolmweerand tundi.

Teistes linnades antawat wälja kutsetunnistusi palju tihedama sõela läbi. Narwas on see aga juukfurite ametiühingu käes ja seal lastakse kutsetunnistuse saajat mees-saalis lõigata juukseid meestele ülepea, püstjuuks, lühike sheitel ja naistejuukseid. Peale selle muidugi habemeajamine. Sellist tööd ei suntwat ükski teha kolmweerand tunniga.

Wiljandi juukfurid leiawad, et sarnane pealiskaudne katsekomisjoni töö ei wõi anda soowitud tulemusi, wähemalt kutsetunnistus kui niisugune kaotab oma mõtte. Pealegi olewat asjatundjana komisjonist osa wõtnud juukfur, kelle töömeetodid läinud ajast ja arust.

Kelli, kuld-, hõbe- ja kristallasju

ostate odavamate hindadega kui kustki mujalt

Wäike Karja tänav 2, tel. (2)32-23

P. Eichelmanni juurest. Kellade paranduseks spetsiaal-tööjõud.

Maasikaõied külmanud.

Wiimastel öödel kohati tugew temperatuuri langus on meie head marjasaagi lootust märksa wähendanud. Seinu leidus metsades ning raismikudes rohkesti maasikaõisi, nii et maapind paiguti walendas. Nüüd on aga eriti ööl wastu 8. ja 9. sep. walitsemud kõwad külmad maasikaõitele liiga teinud. Nimelt on õite emakad, milledest kaswawad marjad, täielikult külmait rikutud ning nuustendawateks muutunud. Seega jääb maasikasaak märksa wäiksemaks ning tuleb oodata hiliseimate õite puhkemist, millistele külm arwatawasti halba ei teinud.

Bürokratismi vastu.

Wallawalitsus politsei ülesandeid täitmas.

Wana-Wõidu wallawalitsus on ette wõtnud tõsiselt saada lahti sellest tööst, mida kohtupristawid ja politseiametnikud wallawalitsusele kaela weeretawad oksjonikuulutuste, -kutsete, ja -teadaannete üleslöömisega ja asjaosalistele kättetoimetamisega. Wallawalitsuse arwates kuulub see töö täiesti pristawite eneste ja politseiametnikkude ülesannete hulka, mille eest nemad ka küllaldast tasu saawad.

26. aprillil esitas nimetatud wallawalitsus wastawastsulise märgukirja Wiljandi-Pärnu rahukogule, paludes pristawitele korraldust teha, et need sarnaste ülesannetega edaspidi wallawalitsust enam ei tülitaks. Rahukogu esimees saatis asja siseministeeriumile lahendamiseks, kuna sellel on põhimõtteline ja laialaatuslikum tähtsus.

Nüüd on Wana-Wõidu wallawalitsus jälle saatnud sama küsimuse selgitamiseks pikema märgukirja kohtu- ja siseministeeriumile, milles katsutakse näidata, kuiwõrt wildak ja põhjendamatu on pristawite ja politseiametnikkude nõudmine selles asjas. Ühtlasi palub wallawalitsus ka maawalitsuse kaasabi, et küsimus saaks kõigekülgselt selgitatud ja waldadelt ülearused kohustused, mis tegewat wälja isegi kuni neljandik osa kogu wallawalitsuse kirjawahetusest, ära wõetaks wallawalitsuse õlgadelt.

Võrtspoodniku õnnetus.

Teisipäewa warahommikul toimiti murdwargus Wiljandimaal Loodi raudteejaama lähedal würtspoepidaja Kadri Tepperi eluruumis, kuhu waras oli tunginud fisse elanikkude magamise ajal, purustades akna. Eluruumidest oli ära warastatud 66-aastasele poepidajale kuulnwaid seljariideid 128 krooni wäärtuses ja ta teenijal Teofile Lomannil samuti 67 krooni wäärtuses. Maja elanikkudest keegi kolinat ei kuulnud.

Warguseşt teatati Wiljandi kriminaalpolitseile, kust ametnik kohale sõitis.

PÄRNUST.

Miljonid maamehe taskus.

Neil päewil käis Pärnu pankades keegi maamees 15.000.000 senti hoiule pakkumas. Raha tahtis ta anda ainult jookswale arwele, et oleks wõimalik igal ajal saada kätte. Pankades pakuti temale 3—4% intressi. Mees sellega ei leppinud ja läks paremaid wõimalusi otsima. („Kaja“.)

Põllumajanduslik tööstus

ei käi 8-tunnilise tööpäewa alla.

Riigikogus on praegu wastuwõtmisel 8-tunnilise tööpäewa seadus tööstusliikudes asutustes. Põllumeeste kogude eestpanekul on haridus-sotsiaalminister nõusolekut awaldanud, et arusaamatuste ärahoidmiseks paigutatakse seadusesse punkt, mis ütleb, et see seadus ei käi põllumajandustiku tööstuse kohta. Meiereid, weskid, külasepad, samuti põllumajandusliikude hoonete ehitamine, kraawide kaewamine jne. ei alla 8-tunnilise tööpäewa sundusele.

Oma kasusid oskawad põllumehed kaitsta aga teiste hädade suhtes on silmad kinni!

Peremehed ja töölised ei lepi kokku.

Genfist teatatakse. Rahwuswaheline töökonwerents lõppes rahwuswaheliste töübüroo juhataja Albert Thomas pessimistliku kõnega. Thomas seletas, et oleks petlik oodata rahwuswaheliselt tööbüroolt maailma majanduskriisi lahendust. Rahwuswaheline tööbüroo wõiwat teostada ainult piiratud ahinõusid. Konwerents ei ole saawutanud mingeid praktilisi tulemusi. Kokkulepete saawutamist on takistanud lepitamatud lahkuminekud peremeeste ja tööliste esindajate wahel.

Tartu rätsepatööliste streik lõppenud.

Tartu rätsepatöösturite streik, mis algas juba aprilli kuul, jõudis lõpule täies ulatuses, alles neil päewil. Streigi kauase kestmise põhjustas just kokkulepimattus laagritööd tarwitawate äridega, waatamatult sellele, et nimetud kaht poolt mitmel korral kokkuleppele püüdi wiia.

Kuigi rätsepatöölised nõudsid wankumatult 1926. a. makswate tööhindade maksmapanemist, ei läinud see nõue siiski täiel määral läbi, ja mõnel alal on hindadewahe wõrdlemisi suur.

Edaspidiste wäärnähtuste ärahoidmiseks waliti segakomisjon, kuhu kuuluwad nii äriomanikkude, kui ka tööliste poolt walitud liikmed.

Meie leht on lugeja sõber.

Mõlemad õpetused wõitlesid omakasu, üldise kasusaamise püüdete wastu. Sellest järgnes arusaamine, et loomulik ja õige olukord on ühiswarandus. Seda olukorda ei olewat aga wõimalik alalhoida. Siiski on soowitaw, et kellegil ei tohiks rohkem warandust olla, kui ta seda wajab oma tarwete rahuldamiseks. Kõik muu warandus tuleb pidada ühiswaraks ja selle peaks awalik wõim wõtma enda walitseda.

Kanonistide maailmatwaate järele oli põlluharimine ainuke õiglane tööala. Ainetepanduse tegewust wõidakse weel küll sallida, kuid tingimata hukkamõistetaw on kaubandus, s. t. kauba ostmine, mis toimitakse edasimüümise, kasusaamise eesmärgiga.

Siis oli arusaamine selline, et raha on üksnes münt, mida tarwitatakse maksmiseks; teisi funktsioone rahal ei ole ega wõigi olla. Kuna ei ole wõimalik, et üks münt teisi münte sigitada wõiks, aja tähtsust tolajal aga weel hinnata ei mõistetud, keelati ära protsendiwõtmine, millest aru saadi kui liiakasuwõtmisest. Ajajärgus, millal kapitali oli üldse wäga wähe olemas, millal kapital tootmistegurina ei etendanud kuigi tähtsat osa, ei olnud tähtsust ka tootmiskrediidil. Raha laenati ainult hädakorral tarwete rahuldamiseks, mitte aga selleks, et laenatud summat kasutada majanduslikult-produktiiwselt ja sellest saawutada tulu. Et laenuwõtja ise laenatud summast mingit tulu ei saawutanud, osutus protsendi maksmine tõesti raskeks, kuna laenuandja, wäljalaenates raha, mingit ohwrit ei toonud, sest raha ei oleks kastis wedeledes niikuinii tulusid toonud. Seetõttu oli kanooniline põhimõte noil aegadel teatud määral õigustatud. Kuid siiski ei saadud läbi ilma protsendiwõtmiseta rahalt. Nii makseti protsente wekslitelt, riigilaenudelt jne. Leiti näiteks, õigustatuks, et isik, kes laenab teisele raha maatüki ostmiseks, siis ka wõis nõuda endale teatud osa nimetatud maatüki tuludest. Samuti jõuti arusaamisele, et säärane toiming, mil keegi andis laenu sellisel kujul, et kaasaantud kirjaga kolmandale isikule kusagil teises linnas laenusumma selle isiku poolt pidi wäljamaksetama, ei ole ilma riskita. Kuna selliseid laenusid pole wõimalik saada ilma tasuta, siis oli lubatud tasuwõtmine protsentide kujul. Aja jooksul arenes siis protsendiwõtmine rahalt üldtunnustatud ja täiesti seaduslikuks toiminguks.

Kapitalide ehk warade omanik, kes neid warasid produtseerimiseks ise tarwitada ei taha wõi ei oska, wõib neid äratarwitada, endale hoida wõi neid anda teistele tootmiseks. Teeb ta wiimase, siis loobub ta hüwedest, mis warade äratarwitamine temale anda wõiks. Selle loobumise eest tasu nõuab ta loomulikult, mida saawutab protsentide kujul. Rahaprotsent on wastutasu kapitali ehk raha tarwitamise eest. Protsendimäär, wohekord protsendi ja kapitali wahel, moodustab kapitali tarwitamise hinna. Protsendimäär, mis loetakse harilikuks teatud maal, wastab maa keskmisele hinna kõrgusele kapitalide tarwitamise eest.

Tuleb wahet teha protsentide wahel, mis maksetakse esemete tarwitamise eest, nagu näiteks majade üür ja maa rent. Neid majasid ja maid tuleb muutmata kujul tagasianda nende omanikule, ja protsentide wahel, mis makstakse esemete eest, mida wõib tagasi anda mundetud kujul, kuid

samasuguses wäärtuses, mis omas laenuks antud ese. Wiimasel juhusel oleks tegemist peamiselt rahaga.

Kapitalide tarwitamise hind kujuneb samasugustel põhimõtetel nagu kujunewad wälja igasuguste teiste esemete ja warade hinnad. Neist põhimõtetest oleks üks: kapitalide wäärtus sellele, kes neid laenuks wõtab wõi kes üürib laenuksantawat eset. Kellele laenukapital osutub ihaldatawaks, olgu see tarwitamiseks äritegewuses wõi teiste wäljaminekute katmiseks, see peab ja wõibki maksta kõrgeid protsente. Kuid siiski ei ole kapitalimäär äraripuw laenuandja protsendinõudmisest, waid ta kujuneb seejärele, kuidas end renteeriwad sellised kapitaliinwesteerimised teatud maal, mis annawad kõige wäiksema tulu. Sellest järgneb, et protsendimäära kõrguse määrawad need kapitalid, mis sugused annawad kõige wäiksema tulu.

Mis puutub wõlgnikkude maksuwõimesse, siis on see äraripuw wõlgniku üldisest majanduslikust seisukorrast, aga ka hüwedest, mis wõlgnik laenu tehes on saawutanud endale. Loomulikult wõib isik, kes laenatud kapitaliga saawutab suuri tulusid, maksta ka kõrgeid protsente. Kui sageli majanduselus näeme, et just maksuwõimelistelt wõlgnikkudelt madalamaid protsente nõutakse, kuna wähem kindlad wõlgnikud peawad maksma hoopis kõrgemaid protsente. Siis on selle põhjuseks teised asjaolud.

Kapitalimäära põhjendawad kapitalitarwitamise tootmiskulud. Kapitali tarwitamise tootmiskulud koosnewad kaotusest ja kahjust, mis tekiwad kapitalistil seetõttu, et ta oma wäljalaenatud kapitali ise enam ei saa kasutada. Kapitalitarwitamise tootmiskulud koosnewad wastutasust laenuks antud kapitali eest ja wastutasust ehk kompensatsioonist kulude eest, mis wajalikud wäljalaenatud kapitalieseme säilitamiseks ja parandamiseks (näiteks wäljarenditud maja, mis alaliselt wajab parandamist), samuti wastutasust wäljalaenatud eseme kulutamise, mida üldse enam parandada pole wõimalik.

Kuid kõige tähtsama kapitalitarwitamise tootmiskulu moodustab kindlustuspreemia, mida wõib nõuda wõlausaldaja, kartuses, et ta oma wäljalaenatud kapitali üldse enam tagasi ei saa. Kuna isiku kindlus, äri kindlus, õigusiik kord wõiwad igal maal ja rahwal erinewad olla, samuti wõiwad erineda ka ärirised toimingud, siis on ka ülalmainitud kindlustuspreemia erinew. Nii on rahaprotsent seda kõrgem, mida ebakindlam on kapitali tagasimaksmine selle täies wäärtuses, mida ebakindlam on protsendimaksmine ja mida wähem wõlgnikul on krediiti.

Samuti, mida puudulikumad on seadused, mis wõimaldawad wõlausaldajale oma wõla sissenõudmist, mida tundmatumad ja ebakindlamad äritehingud, mis toimitakse laenatud kapitaliga. Protsendimäär on kõrge, kui wäljalaenatud esemed kergesti wõiwad häwineda, kui neid wõidakse rikkuda ja wigastada.

Kindlustuspreemiat wõidakse kõrwaldada protsendimäärast seega, et wõlgnik oma wõlausaldajale üle annab pandi, mis täielikult katab laenuks wõetud summa wäärtuse.

Käitisvanemad 1. septembrist.

Kommunistid kohte vallutamas.

Tartu suleb ettevõtteid. – Töösturid ei vastuta tagajärgede eest.

„Kaja" kirjutab: Nagu juba läinud nädalal teatasime, jõudsid majandusringkondade ja sotsialistide esitajad käitiswanemate seaduse suhtes üldjoontes kokkuleppele. Nüüd oli nendesamade ringkondade wahel, walitsuse liigete osawõtul, weel uus kokkusaamine, kus selle seaduse asjus lõpulikult kokku lepiti.

Kokkuleppe kohaselt kutsutakse käitisnõukogud ja käitiswanemad (tööliswanemad) ellu kõigis tööstuslikkudes ettewõtetes, kus on üle 25 töölise. Kaubadus ja teised eraettewõtted (wälsaarwatud tööstus) jääwad selle seaduse alt wälja. Edasi on seaduses wastuwõtlikumal kujul kindlaks määratud kohustused, mis tööandjal on käitiswanemate suhtes. Ettewõtte saladuste awaldamise eest määratakse käitiswanematele wangistuskaristus. Käitiswanemaks wõib walida töölisi, kes on wähemalt 22 a. wanad ja wähemalt 6 kuud selles ettewõttes ning 2 aastat samas tööharus töötanud. Õpilastel pole walimise õigust.

Peale selle on tehtud weel mitmeid muidki parandusi käitiswanemate tasude, wolituste, tööliste üldkoosoleku jne. suhtes. Tunduwalt on alandatud ka karistusi, mis seaduse mittetäitmise puhul tööandjatele määratakse. Seaduse maksmahakkamise tähtajaks on määratud 1. september."

*

Ühenduses nende kawatsustega wääriks tähelepanu äsjane kommunistide puistamise juures ilmnenud asjaolud.

Erilist tähelepanu pööras kommunistid wabrikuwanemate wõi tulewikus n. n. „käitiswanemate"-institutsiooni wallutamisele. Parteiliikmetele oli tehtud ülesandeks wõtta otsustawalt osa wabrikuwanemate walimistest, seda hoolikalt ette walmistades, ning seada üles klassiteadlikke kandidaate.

Wastawalt sellele teotseti ning suudeti mõnes wabrikus wiia läbi kommunistide kandidaat „käitiswanema" kohale. Kuulsawasti on ka nüüd-arreteeritute hulgas üks metalliwabriku „käitiswanem".

Kuna koalitsiooni lehed wähe informatsiooni toowad üldkomisjoni istungitest, kutsume wastasrinna häälekandja „Waba Maa" kirjutist wiimase istungi kohta, kus käitiswanemad arutusel olid.

Käitiste komisjon läks lõhki.

Leht kirjutab:

Käitise alamkomisjon. 12. juunil. Lill (majandusrühm): Tartu töösturid ja kaupmehed on endiselt seaduse wastu. Asja arutati pikalt Tartu kaubandus-tööstuskoja nõukogu koosolekul ja nõukogu seisukohad on kindlad. Praegu seaduse järgi wajadust ei ole. Eestis mingisugust tööliste kurnamist ei ole. Tööandjate ja tööliste wahel wõiwad olla küll üksikud arusaamatused, kuid tööandjaid nende pärast pokri pista ei ole mõtet. Kui seaduse wastu wõtate, lõpetawad mitmed Tartu töösturid oma ettewõtted. Tahate asjata ettewõttesse punase haiguse kanda. Eelnõu arutamine tuleb sügiseni edasi lükata.

Kolts (kaub.-tööstusk. esindaja): Suurja keskmõõdusturid kaalusid eile õhtul eelnõu parandatud kujul weel kord wäga põhjalikult. Koosolek oli arwurikas. Leiti, et praegu ei ole aeg niisuguse laiaulatusliku seadusega ärewust tekitada. Ka parandatud eelnõus on rida puudusi (osa nendega ühineb aruandja kohe). Par. 39 järgi on tööandja kohustatud käitisnõukogule koosolekuteks ruumi andma, aga kust ta ehitustöödel, kraawikaewamistel jne. need ruumid wõtab? Wastuwõtmata on par. 8 nõue, mille järgi kollektiiwilised käitisnõukogu arutada lähewad. Lepitusasutused on praegu olemas ja siinna wõib anda oma asjad igaüks, kes tahab. Kollektiiwtülid wõrwad olla wäga mitmesugused, ka ainult kahe töölise ja tööandja wahel. See seaduse nõue peab ära jääma. Ärimisel juhul wõib anda tülide lahendamise käitisnõukogule ainult mõlema poole nõusolekul. Wiimase nõude juure jääme wankumata. Parandusettepanekus on ettenähtud töölise wanaduse tsensus 22 a. Igalpool wäljamaal aga 24. Meie seisukoht oli ka riigiwanema juures kindlasti 24 aastat, kuid riigiwanem tegi 24 ja 20 a. wahe pooleks ja nii sai 22. Nii wõib rubla murda, aga ei saa seadust teha. 22-aastane tööline ei ole autoriteet ei tööliste ega tööandja ees. Selle par. kohta on meie seisukoht kategooriline. Par. 41 p. a. järgi wõib käitiswanem, kes kord walitud, jääda sinna maailmaotsani. See seisukoht on meile absoluutselt wastuwõtmata. (Aruandja Klesment tõuseb püsti, wiskab wihaga paberossikarbi lauale ja hakkab aknast wälja wahtima). Kolts jatkab: Seisukoht, kus tehasesse wõimalik on kutsuda ka wõõraid kõnelejaid, muudaks tööstused politiitsiseks areeniks. Miitingute andmiseks meie oma ruume anda ei taha. Siin on karbinaalküsimus. Selle wastu waidleme kõige kindlamalt. (Lill: See on ka Tartu seisukoht.)

Par. 46 järgi peab tööandja käitisest, kus wanemaid ega nõukogu ei ole, kutsuma kokku üldkogu, kui seda soowib wähemalt üks kümnendik töölistest. Siin peawad tööandjad endale asjata kulu kaela sokutama.

Täitsa wastuwõtmata on neile ka tööliste ja teenijate ühtelitummine.

Teenijad on tööandja usaldusmehed, aga nüüd sunnitakse neid wõtma ette aktsioone tööandja wastu. Neile peab jääma wõimalus end organiseerida eraldi.

Lill: Walitsuse deklaratsioon kõneleb, et tööliswanemate seadus tuleb uuendatud kujul maksma panna ja et elujõuliste tööstusettewõtete majanduspoliitiline kaitse olgu kawakindel. Koalitsioon pakub meile aga sootuks midagi teist. Koalitsiooni ostu- ja müügiobjektiks meie olla ei taha.

Zimmermann: Selle seaduse järgi saawad esimestel walimistel käitiswanemateks sotsialistid, teisel nagu harilikult kommunistid. Tuleb politseile uus töö juurde — sotsialiste tehastes kommunistide wastu kaitsta. Aga praegugi on politseil tarwilikumat tööd küllalt.

Sihwer (rahwaerak.) Hra Koltsi märkused on wäga asjalikud. Meie pole ühtegi seadust nii kiiresti arutanud kui praegu. Praegu on politiitsed komisjarid tehastes ülearused. Nende järgi pole mingisugust wajadust.

Sihwer: Seal jutt tõeldakse kokkulepet, siis pean kinniama, et mingisugust kokkulepet ei ole. Peale nõupidamise, mis oli walitsusesindajate ja tööstunte wahel, tuldi sootu uute parandustega. Meie nõue oli näit. 24 a., sotsialistid tahtsid 20 a. Riigiwanem lõi rusikaga lauale ja nii tuli 22 aastat. Kas on see kellegi kokkulepe? Nii „popolam" wõib teha raha, aga see pole seadusandlus.

Sihwer: Ma olin ka ühel n. n. lepituskoosolekul. Seal awaldasid esindajad ainult oma arwamisi. Kaubandus-tööstuskoja nõukogu meeleolu on weel palju ägedam kui siin. Praegu ei ole aeg, kus töösturitele wõib midagi peale sundida. Nüüd oleme elukoolist juba läbi käinud. Kui midagi lausa wastu meie tahtmist tahetakse kaela määrida, siis tagajärgede eest meie ei wastuta.

Eelnõu pealkiri wõetakse 2. lugemisel wastu. Par. 1 juures tuletab Juhkam aruandjale meele, et walitsus nõudis kaitsewäeasutuste wäljajätmist käesolewast seadusest. Aruandja ühineb Juhkamiga, ettepanek wõetakse wastu. Sihweri ettepanek wälja jätta teenijad, kollektiiwlepingud ja par. 9 kirjaliku ülewaate esitamise nõue saab ühepalju häält poolt ja wastu ning jääwad wariantidena.

Et komisjonide koosolekud kestawad harilikult 2 tundi, teeb Lill kell weerand 1 ettepaneku koosoleku lõpetada. Aeg oli läbi, komisjoni liikmed ei teadnud, et tahetakse istuda kauem, neil on määratud teised koosolekud. Ettepanek lükatakse tagasi. Kell pool 1 kordab sama ettepaneku Sihwer ja põhjendab seda weel kategoorilisemalt. Ka see ettepanek lükatakse tagasi. Sihwer protesteerib ja koosolekult lahkuwad: Sihwer, Lill ja Zimmermann. Wastasrinnast jääb kohale ainult Juhkam. Nüüd konstateerib ka aruandja, et selle seaduse opositsioon haarab ühte osa koalitsiooni ja nimetab lahkujaid selle seaduse wastasrinnaks.

Pidustusteks ärkatakse — tööd ei tehta!

Warjusurnu kaupmehi esitamas.

16.—18. juunini Helsingis ärapeetawast IV. Soome-Ugri kultuurkongressist osawõtuks on kutsed saadetud ka kaub.-tööstuskojale ja kõigile teistele suurematele kultuur- ja majanduslikele organisatsioonidele.

Kaub.-tööstuskoda on kongressi kutse kõigile oma liikmetele teatawaks teinud ja neid palunud oma osawõtust teatada. Lõplikud tulemused jõe asjas selgunwad lähemal ajal. Seniste andmete järele wõtawad kongressist osa koja esimees J. Puhk ja koja nõunik, ülerikliige Kaupmeeste Liidu tegelik sekretär R. Berendsen. Arwatawasti peale selle weel koja direktor M. Hurt, kes oli Eesti-Soome kaubalepingu rewideerimise Eesti delegatsiooni esimees.

*

Meid paneb imestama asjaolu, et üleriikline Kaupmeeste Liit, kes tegelikult ainult nime pärast olemas ning isegi peakoosolekuks oma warjusurmast ei ärka, läkitab oma esindaja kongressile. Loomulikult kõneldakse kongressil juba kogu riigi kaupmeeskonna nimel — on ju sellel jõuetul organisatsioonil kõlaw nimi!

S. Kompassi tänawa liiklemist ei saa lahendada.

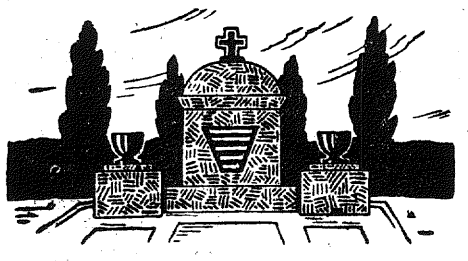
Linnawalitsus jättis tähelepanemata majanduskomisjoni ettepaneku, et S. Kompassi tänawal liikumist liihendataks ja osa sellest mõnes teises suunas juhitaks. Sest sealset liikumist teiste tänawate kaudu juhtimiseks puudub wõimalus.

Wastutaw toimetaja: W. Siimann.
Wäljaandja: Kirjastusühisus „Ilm".

52 aastase ärikestvuse jooksul 52
Esimest korda suur
väljamüük
äriruumide täieliku ümberehituse puhul.
Hinnad alandatud ennekuulmatult!
Kasutage erakorralist juhust!
Daamide ja härrade valmisriided.
Suures walikus ülikonna- ja mantliriiet meetriwiisi.
52 K-m. „Erpe" 52
(end. M. Sikarevitsch)
VIRU 22 KÕNETR. (2) 18-54 VIRU 22

Hooajaks
kõige odawamini ostate kõiki seltsi
hauariste, ristiplaate, ristikive, hauakaste
s.-pinke ja kõiki muid hauakaunistusi
J. Meldorfi puusärgiärist.
Tallinnas, W. Tartu mnt. 1.
Telefon 34-99.

Tarvitajad!
Ostke kõik tarvisminevad riidekaubad
kodumaa wabrikute riidekauplusest
Herman Rõivas
Tallinnas, Estonia puiestee 11,
kõnetr. 304-80.
Et minu äri kaupleb **ainult kodumaa saadustega,** siis on mul ka wõimalus pakkuda lugupeetud ostjaskonnale **kõige suuremas walikus kodumaa wabrikute riidekaupe.** Kodumaa riidekaup ületab wälismaa riidekauba **hindade odawuse** ja ka **kõrge headuse** poolest.
Mõõk suurel ja wäikesel arwul.

Raidtöökoda
H. Walk, Imanta t. 23 (Suur Arehna)
Walmistatakse mitmesuguseid raidtöid, nagu mälestussambaid, tahwleid jne.
Materjaliks kodu- ja wälismaa graniit, marmor jne.
Müüa laost walmis hauasambaid.
Töö korralik, hinnad mõõdukad.

Teatan seega, et olen oma **kottidelao** üle wiinud **Narwa maanteelt 11,**
Maakri tänawale nr. 6
hoowi, kus endiselt ostan ja müün kõiksugu kotte.
Kõnetr. 310-75. Maltinsky.

Arimehele ja töösturile
kasulikum kuulutusleht
on
„Tallinna Teataja"

Kleidiosakonna likwideerimise tõttu müüa moodsaid
milaneeskleite ja pluuse
suure hinnaalandusega
S. Besproswanie
S. Karja tän. 12.

Meie odav

suveväljamüük

on haruldane juhus, kust ostate odava hinnaga kõrgeväärtuslikke ja moodsaid kaupe.

I. Delsky

V. Karja 1.

Saapapealsete tööstus

S. Katz

Narva maantee 19. **Kõnetraat 395-30.**

Soovitan **kinga ja saapapealseid.**
Tellimiste kiire ja korralik täitmine.
Mõõdukad hinnad. **Mõõdukad hinnad.**

Mehaaniline jalanõudetööstus

G. REA

Tallinn, Rohu 5. Kõnetr. 432-71.

Daamide ja härrade kõrgeväärtuslikud

jalanõud

Hinnad väljaspool võistlust.

Suurmüügi tellimiste täitmine korralik ja kiire.

Kõige täielikum ja soodsam ostukoht on

M. Salm & J. Horm

tsement- ja savi teoste tööstus

Tallinnas, Roopa tän. 23, telefon 20-17 ja 428-85.

Ehitusmeistritele, ettevõtjatele, majaomanikkudele, talupidajatele ja oma valitsustele:

ahjupottid, telliskivid ja ahjusavi. Trement- kaevu, kanali, silla ja kraavi torud, tsement- ehitusõõneskivid, korstnakivid, katusekivid, põrandaplatted, hauakastid mitmes suuruses jne. jne.

Tallinna linna naiskutsekooli

võetakse õpilasi kõikidesse osakondadesse:

1. Pesuõmblemise osakond tikandusega — kursus 3 a.
2. Rõivaõmblemise osakond tikandusega — kursus 3 a.
3. Kudumise osakond värvimise õpetusega — kursus 3 a.
4. Majapidamise osakond aiatööga — kursus 2 a.
5. Moeosakond (kübarad, lilled, käekotid) — kursus 1 a.

Kooliastujailt nõutakse vähemalt 6-kl. algkooli eelharidust.

Koolile esitada: 1) Koolitunnistus.
2) Arstitunnistus.
3) Ristimistunnistus.
4) Palve, ülalnimetatud osakonna määramisega.

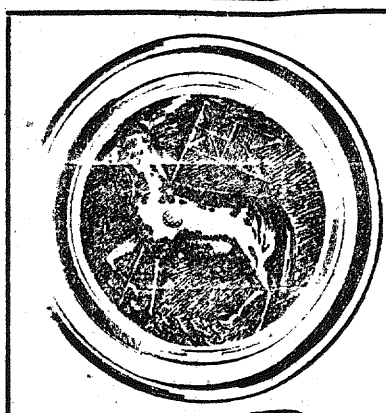
Oppetöö algus 31. augustil: Tui tän. 12, Tallinnas.

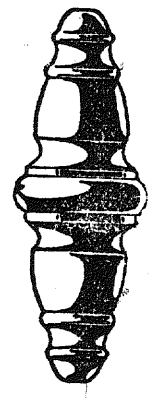
Kooli juhataja.

Esimene Eestis. Vasekauplus

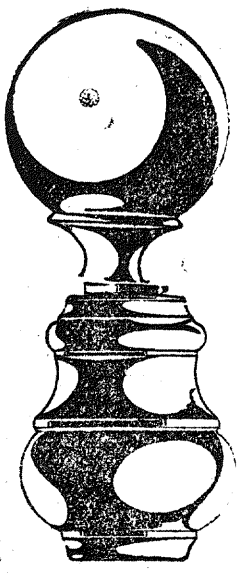
A. Kristianson

„Kalevi" kaubahoones
Tel. 309-58. Veneturg 2.

Laos alati saadaval

inglistina

Lamb & Flag.

vask-, allumiinium-, tsink- ja poolahõbeplekki, vasktorusid, vasklatte, vasktraati, vask kardina stangesid ja

nikkel voodiosasid

H. Feierbach'i

vedrutehas ja mehaanikatööstus

TALLINN, Jaama tän. 8. Kõnetraat 304-04.

Valmistab parimaist materialist autode, vankrite ja teiste sõidukite **vedrusid.**

Puhvrivedrud, spiraalvedrud kõikides mõõtudes igasuguseks otstarbeks Igasugurte masinate, mootorite ja autode täielik parandus ning uute osade valmistamine. Eriti: tsilinder ja koonus hammasrattad autodele. Auto tsilindrite puurimine ju lihvimine eri aparaadil. Soovikorral montööride väljasaatmine.

Pagarid ja leivatööstarid!

Enne **õliküttele** üleminekut, ärge astuge järelmõtlematu sammu, tellides **mitmevõrra kallimaid** välismaa aparaate, milliste headus tihtilugu on waid reklaam. Tutvunege **kodumaa õlikütte sisseseadete headuse, vastupidavuse ja hindadega** ja siis alles otsustage.

Õlikütte sisseseaded igale erisoovikohaselt. Kavandid ja eelarved tasuta.

Maksutingimused soodsad!!

Valge viin maitseb

suurepäraselt, kui talle m'ni kõrs

eht Beloveshi subroukat

juure lisatakse.
Hind 25 senti karp.

F. O. Treublut A.-S. Pikkt. 18.

„Tallinna Teataja"

üksiknumbreid müüb, tellimisi ja kuulutusi võtab vastu

Joh. Loop

Narva, Joala tän. 6.

Pruugitud grammofoniplaatide äri.

Koonete

plaanid
eelarved
ehitamine
ümberehitused

Dipl. ins. H. Tuberg
Kullasepa 4. Kõnetr. 434-45.
Kõnet. kl. 9—14 ja 17—18.

Arstid

Wõtan nüüd wastu igapäew kella 11—1 ja 4—5

dr. Fr. Paas

Närwi- ja hingehaigused. Psühhoanalüüs.
Narwa mnt. 11. tel. 305-82.

Dr. Aug. Weltmann.

Laste- ja sisehaigused.
Tehnika t. 14. telef. 428-95.
Kõnetund 5—6 p. l.

Meie telefonid on nüüd:
nr. 2-29-66. linna ffj.,
2-89, kaitsewäe ffj.

Hambaarst
Karro-Niggol
Dr. K. Niggol.
Jaani t. 9.

Elan nüüd
Kentmani tän. 7—3.
Telef. 23-60.

Dr. Victor P. Krull.
Naistehaigused. Sünnitusabi.
Kõnet. kl. 11—12 ja 5—6.

Advokaadid

Wannutatud advokaadi abi

Jaan Poska

wastuwõtmistunnid on alates 10. juunist, homm. kl. 9—10 ja õhtul 5—6. Laupäewiti õhtul wastuwõtmist ei ole. Wana Posti 6, telef. kontor (20)831, kodu 303-20.

Kõige odavamini

ostate **maim- ja raudriste, ristikive, plaate, raudaedu, pinke** jne.

J. ja E. Wildt'i
puusärgikauplusest
Liivalaia tän. 24,
Tatari t. nurgal, tel. (20)5-57.

Eestimaa Trükikoja A.-S. (end. J. H. Gressel), Tallinnas, Rataskaewu t. 1